

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

Renata Panáková

Studijní obor: Sociální pedagogika

Příměstský tábor v Muzeu Komenského v Přerově

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: Mgr. Helena Pospíšilová, Ph.D.

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt vypracovala samostatně pod vedením
Mgr. Heleny Pospíšilové, Ph.D. s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....

Za podporu, trpělivost a odborné vedení při tvorbě bakalářského projektu bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Heleně Pospíšilové Ph.D. Dále bych chtěla poděkovat muzejní pedagožce Mgr. Janě Trtíkové za její čas a poskytnuté informace.

Úvod.....	5
1 Muzeum Komenského v Přerově.....	6
1.1 Historie Muzea Komenského.....	6
1.2 Muzeum Komenského v současnosti.....	8
1.3 Nabídka vzdělávacích programů Muzea Komenského pro žáky a studenty.....	11
1.4 SWOT analýza Muzea Komenského v Přerově.....	13
2 Letní příměstský tábor v Muzeu Komenského v Přerově.....	16
2.1 Vymezení volného času.....	16
2.2 Příměstský tábor.....	16
2.3 Předmět projektu.....	17
2.4 Cíl projektu.....	17
2.5 Finanční zajištění projektu.....	18
2.6 Propagace tábora.....	19
2.7 Harmonogram tábora a táborový řád.....	20
3 Aktivity příměstského tábora.....	22
3.1 Aktivity v Muzeu Komenského v Přerově.....	22
3.1.1 Pondělí.....	22
3.1.2 Úterý.....	28
3.2 Aktivity v ornitologické stanici Ornis.....	35
3.2.1 Středa.....	35
3.3 Aktivity na hradě Helfštýn.....	45
3.3.1 Čtvrtek.....	45
3.3.2 Pátek.....	49
Závěr.....	53
Literatura.....	54
Seznam příloh.....	56

Úvod

Před příchodem letních prázdnin mnozí rodiče řeší, jak zabavit své děti. Jednou z možností je příměstský tábor. Cílem bakalářského projektu je vytvořit návrh příměstského tábora pro Muzeum Komenského v Přerově. Cílovou skupinou budou děti od 7 do 12 let z Přerova a blízkého okolí. Záměrem je poskytnout dětem prostor pro vhodné trávení volného času v době letních prázdnin, ukázat jim zajímavá místa v jejich okolí a na těchto místech nabídnout dětem tematicky zaměřené aktivity a činnosti, které budou rozvíjet dětskou osobnost. Celým příměstským táborem bude děti provázet duch prvního majitele Helfštýna loupeživého rytíře Friduše z Linavy, na kterého děti narazí hned první den v pondělí. Fridušův duch požádá děti o pomoc s vysvobozením a doprovodem na jeho hrad Helfštýn. Důraz bude kladen na to, aby si děti odnesly příjemné zážitky, pobavily se a navázaly nové vztahy se svými vrstevníky.

Muzeum Komenského v Přerově je velmi činorodou organizací. Své stálé expozice doplňuje o výstavy a nespočet programů pro děti i dospělé. Příměstský tábor v Muzeu Komenského v Přerově bude přínosným doplněním akcí pořádaných muzeem pro děti.

Projekt obsahuje tři kapitoly. První kapitola se zabývá historií i současností Muzea Komenského v Přerově, jeho programy a SWOT analýzou.

Ve druhé kapitole je zmíněn volný čas a charakterizován příměstský tábor. Kapitola se zabývá předmětem a cílem projektu. Tábor je zajímavý tím, že realizace bude probíhat na třech místech, v Muzeu Komenského v Přerově, ornitologické stanici Ornis a na hradě Helfštýně, kde děti přespí jednu noc. Dále je v kapitole řešeno finanční zajištění, propagace a harmonogram.

Třetí kapitola popisuje konkrétní aktivity pro děti na každý den od pondělí do pátku. První den děti najdou Fridušův pergamen, na kterém jsou popsány úkoly k Fridušově záchraně. Za každý splněný úkol budou děti dostávat na pergamen razítka. Aktivity budou tematicky uzpůsobeny pro každý den a budou se prolínat s Fridušovými úkoly.

1 Muzeum Komenského v Přerově

Muzeum se nachází na Horním náměstí v budově přerovského zámku, při založení bylo zaměřeno výhradně k dílu a životu Komenského a jeho pokračovatelů v českém školství. V průběhu let se do přerovského zámku přestěhovala i ostatní přerovská muzea, která vznikala z iniciativy přerovských učitelů a pedagogů. Sbírkový materiál, který se nachází v přerovském Muzeu Komenského, jsou vyhledávány našimi i zahraničními badateli. Předměty sbírek bývají zapůjčeny k výstavám v českých městech i státech Evropy např. Polsku, Slovensku, Itálii, Nizozemí, Ukrajině. (Hýbl, 2008)

1.1 Historie Muzea Komenského

Muzeum Komenského v Přerově bylo založeno v roce 1888. Zásahu na tom měl Ústřední spolek jednot učitelských a ředitel měšťanské školy, redaktor učitelského časopisu Komenský, předseda Ústředního spolku jednot učitelských na Moravě František Slaměník, který už od šedesátých let sbíral památky vztahující se ke Komenskému a dalším významným osobnostem naší historie. Muzeum Komenského v Přerově bylo první Muzeum Komenského na světě. Věnované bylo Komenskému, památkám na starou školu, Blahoslavovi, a významným obdobím naší státnosti.

Muzeum se pro veřejnost otevřelo v roce 1903, v té době bylo umístěno v prostorách školy v Palackého ulici. V roce 1930 bylo muzeum přemístěno do přerovského žerotínského zámku, který město koupilo v roce 1918 a zámek opravilo. Po opravách se na zámek přestěhovalo Teličkovské archeologické muzeum a po usnesení městské rady i entomologická sbírka učitele Ladislava Hudečka. Sbírkový materiál obsahoval více jak 9000 druhů hmyzu a 250 motýlů. Na konci života sepsal František Slaměník závěť, ve které všechny věci i peníze na nákup nových sbírek odkázal českému učitelstvu na Moravě a městu Přerovu za podmínek, že v Přerově zůstanou natrvalo sbírky Muzea Komenského. Františku Slaměníkovi vdčíme za vzácné unikáty, kterými se muzeum může pochlubit. Po Slaměníkově smrti spravoval sbírky muzea učitel, výtvarný kritik, spisovatel Rudolf Vanýsek, který muzeum doplnil o další předměty. Současně se angažoval i v přerovském Městském muzeu. Jeho vášní bylo shromažďování starých památek o životě hanáckého lidu. Sbíral i hodiny, plakáty, grafiku, keramiku a obrazy.

Od roku 1925 se sbírky muzea ujal ředitel obecné školy Josef Krumpholc, který se podílel na vydání *Veškerých spisů J. A. Komenského* a *Archivu pro bádání o životě a spisech J. A. Komenského*. Zajímavostí je, že jako první na světě psal esperantem o Komenském. Velkou váhu přikládal myšlence Komenského o univerzálním jazyku, mírovém soužití národů a spravedlivějším uspořádání lidské společnosti. Krumpholc si získal návštěvníky muzea svým poutavým výkladem a svou spisovatelskou činností zpopularizoval Komenského mezi učiteli i pracovníky v kultuře. Za své působení pro muzeum získal mnoho cenných předmětů. Po druhé světové válce se Krumpholc odstěhoval do Holešova a kvůli nemoci předal vedení muzea dalšímu učiteli a řediteli Rudolfu Macháčkovi.

Macháček se snažil každý rok uspořádat akci, které se účastnili zástupci vysokých škol, československé vědy, ministerstva školství. Akce byly převážně věnované památce J. A. Komenského. Za Macháčkovu působení byla v muzeu odhalena socha J. A. Komenského. Když zanikl Ústřední spolek jednot učitelů na Moravě, Macháček se postaral, aby Muzeum Komenského v Přerově stalo majetkem města. Prezentoval muzeum v tisku i rozhlase, snažil se o zmodernizování expozice a začal muzejní knihovnu i sbírky inventarizovat.

Do zámku se přemístilo i Legionářské muzeum, mineralogická sbírka Ing. Aloise Němce, ta obsahoval 2358 nerostů. Jedna zámecká místnost byla věnována ornitologii. Při rekonstrukci byl vybudován víceúčelový sál na výstavy a přednášky. Vedle expozic se v zámku zřizovala muzejní knihovna a městský archiv. Přerov se tak stal druhou největší muzejní metropolí na Moravě, hned po Brnu. Pro obyvatel města i okolních obcí se zámek stal kulturním centrem. Mnohá města se počinem přerovských zastupitelů inspirovala jak využít staré historické budovy ke kulturním činnostem.

Pro muzeum pracovali zkušení pedagogové, nadšení občané různých profesí a externí čeští profesionální muzejníci i vědci. Při uspořádání archeologických sbírek a expozic byli pozváni PhDr. Jaroslav Böhm z Prahy a PhDr. Josef Skutil z Brna.

V roce 1936 bylo rozmístění v přerovském zámku takové: v přízemí expozice Karla staršího ze Žerotína, výstavní sál. V mezipatře církevní oddělení se sakrálními předměty, Muzeum Komenského a Jana Blahoslava. První poschodí legionářská expozice s dokumenty českého i zahraničního odboje. Druhé poschodí archeologie a výstavy věnované T. G. Masarykovi, E. Benešovi, M. R. Štefánikovi a československé vzájemnosti. První poschodí západního křídla Hudečkova sbírka hmyzu, výstava starožitných hodin.

Roku 1955 bylo přerovské Městské muzeum, které své exponáty mělo v prvním poschodí zámku, předáno Okresnímu národnímu výboru jako muzeum okresní. Národní výbor v Olomouci vydal směrnici, aby činnost muzea byla zaměřena vlastivědně. Expozice byly rozděleny do tří částí: oddělení přírodovědecké, oddělení historické, oddělení výstavby socialismu.

Z Muzea Komenského v Přerově se stává oddělení většího celku pod názvem Okresní vlastivědné muzeum J. A. Komenského. Tím končí v této kulturní instituci dlouhé období práce přerovského učitelstva. Pro Rudolfa Macháčka bylo toto rozhodnutí bolestné, ale přesto se ještě podílel na přípravách oslav 700. výročí povýšení Přerova na město. Nakonec přenechal muzeum řediteli Gustavu Voždovi, který o jeho spolupráci nestál.

Na začátku šedesátých let se název mění na Okresní vlastivědné středisko, po třech letech pak na Vlastivědný ústav, pod který spadala další muzea: Muzeum Moravské brány v Hranicích, Muzeum Záhoří v Lipníku nad Bečvou, Státní hrad Helfštýn, Muzeum v Tovačově a Muzeum v Kojetíně. Roku 1962 přichází do muzea pracovat historik Pavel Floss, který později přešel do Uherského Brodu. Dějinám české školy a učitelstvu se v Přerově začal věnovat František Hýbl, který úzce spolupracoval s muzeem v Uherském Brodě, kde získal ke spolupráci muzejníky, vysokoškolské učitele, archiváře a pracovníky Československé akademie věd, kteří se účastnili akcí

pořádaných Vlastivědným ústavem v Přerově. V muzeu byl zaměstnán od roku 1969, ředitelem se stal v roce 1992 a byl jím do roku 2008.

V druhé polovině šedesátých let 20. století byla vlastivědnému ústavu schválena specializace na dějiny školství a ornitologii. Ústav byl rozdělen na oddělení přírodovědné a oddělení společenských věd. V roce 1978 se název opět změnil na Okresní vlastivědné muzeum J. A. Komenského v Přerově. Na počátku devadesátých let se osamostatnila muzea v Hranicích a Kojetíně. Od roku 1992 má muzeum svůj původní název Muzeum Komenského v Přerově. V průběhu osmdesátých let se rozšířila Ornitologická stanice a změnilo se prostředí i provoz hradu Helfštýna.

Po listopadu 1989 nastaly personální, stavební a provozní změny. Začalo se s modernizací depozitářů, pracoven odborných pracovníků a konzervátorů, vstupních prostorů, chodeb. Reinstalovaly se expozice entomologie a mineralogie. (Hýbl, 2008)

1.2 Muzeum Komenského v současnosti

Budova přerovského zámku je využívána pro muzejní účely od roku 1906. Při rekonstrukci v letech 1927 až 1930 se zámek upravoval tak, že budou jeho prostory sloužit muzejnictví. Zámek je do dnešních dnů nepřetržitě využíván pro potřeby muzejních expozic, pro pořádání vzdělávacích a kulturních akcí, výstav a pro uložení sbírek. Patří do vlastnictví města Přerova a od roku 2003 je jeho zřizovatelem Olomoucký kraj. Muzeum je nejvýznamnější kulturně-vzdělávací institucí v Přerově. Propaguje hmotné i nehmotné kulturní dědictví, historické tradice města a identitu jeho občanů. Muzeum napomáhá rozvoji kulturnímu povědomí občanů a soustřeďuje se na vzdělání a osvětu dětí a mládeže. Působí celorepublikově i mezinárodně v oblasti dějin školství, ornitologie a prezentuje umění se zaměřením na umělecké kovářství.

Muzeum Komenského v Přerově pravidelně a často i úspěšně žádá o finanční podporu v oblasti kultury z garantovaného programu statutárního města Přerova. Město přispívá na konkrétní projekty muzea, pomáhá realizovat kulturní akce, výstavy, koncerty. V letech 2002 až 2010 město investovalo velké prostředky do zkulturnění interiérů i exteriéru zámku, díky tomu došlo ke kvalitnějšímu naplňování poslání muzea.

Prostory zámku jsou v současnosti využívány zejména pro výstavní a expoziční účely. V zámku je pět výstavních prostorů, které slouží pro pořádání krátkodobých tematických výstav. V prvním patře východního křídla se nachází Historický sál, který se využívá pro výstavy menšího rozsahu. Největším výstavním sálem muzea je Galerie, je vybavena moderním osvětlovacím systémem a je vhodná k výstavám výtvarného umění. Malý výstavní sál slouží k pořádání komorních výstav, je umístěn v prvním patře věže zámku. Velký výstavní sál se nachází ve druhém patře západního křídla. Stěna chodby u schodiště ve druhém patře jižního křídla slouží pro prezentaci drobnějších, často převzatých výstav. Větší část zámku se využívá pro celkem osmnáct dlouhodobě vystavovaných muzejních expozic.

V suterénu zámku začíná prohlídková trasa muzea. Sklepní prostor má šest pozdně gotických místností, ve kterých se nachází expozice Archeologie Přerovska,

kteřá byla zpřístupněná v září 2010. Návštěvníci se zde seznámí s archeologickými nálezy přerovského regionu. Expozice začíná od starší doby kamenné až do konce středověku a počátky raného novověku přelom 15. a 16. století. Na vytvoření expozice se podíleli specialisté na daná období. Celý architektonický návrh expozice vytvořil akademický architekt Jiří Malý. Expozice se, s počtem více než 1400 vystavených předmětů, řadí k nejrozsáhlejším archeologickým expozicím na Moravě. Nachází se zde i černá kuchyně, která byla objevena při stavebně-historickém průzkumu. Mimo autentické exponáty, můžou návštěvníci vidět figuríny neandrtálské ženy a chlapce, trojrozměrné rekonstrukce nálezových lokalit i model města Přerova. Mezi novější exponáty patří mamutí kel nalezený v Předmostí u Přerova. Návštěvníci si mohou vlastnoručně vyzkoušet dobový nástroj k vrtání otvorů do kamene.

Prohlídka pokračuje v prvním patře jižního křídla, kde jsou expozice věnované osobě a dílu Jana Amose Komenského, který v Přerově studoval a později i vyučoval na bratrské škole. Kopie dobových textů a údaje o Komenského znalostech z oblasti přírodních věd jsou umístěny na šesti skleněných nástěnných panelech. Ukázky starých tisků i novějších vydání Komenského spisů jsou k vidění uprostřed místnosti ve stolové vitrině. Další expozice v prvním patře vznikla jako doplněk k expozici Komenského. Má název Jan Blahoslav a Čeští bratři. Je věnována humanistickému učenci Janu Blahoslavovi, jeho dílu a životu. Ve čtyřech skleněných panelech jsou texty, které informují o České reformační církvi, Jednotě bratrské a jejím působení v Přerově. Další informace jsou o mládí Jana Blahoslava, jeho studiích na evropských protestantských univerzitách, o jeho nejvýznamnějších historických dílech i jeho činnosti jako biskupa jednoty bratrské. K vidění jsou kopie starých tisků, ukázky dobových řemeslných výrobků.

Expozice školních tříd je rozmístěna ve více patrech zámku. Zajímavým způsobem seznamuje s různým obdobím vývoje dějin pedagogiky a dějin školství v českých zemích. Sbírký jsou zaměřeny na školní nábytek, školní nástěnné obrazy, mapy, učebnice a školní pomůcky. Návštěvníci mohou vidět třídu ze 17. století, která byla rekonstruována podle dobových vyobrazení školní místnosti, Hlavně podle Komenského spisu *Orbis pictus* a *Vestibulum*. Kopie dobové učebny je zpracována velmi věrohodně i díky prkenné podlaze, dřevěnému trámovému stropu a bílo-zeleným glazovaným kachlovým kamnům. V místnosti jsou lavice, řečnický pult. Na stěnách visí tabule s notovými linkami se zápisem *Ukolébavky* od Komenského, jeho mapa Moravy, sluneční hodiny, citáty z Bible kralické a didaktické pomůcky.

Místnost vedle dobové třídy se nazývá Památník Jana Amose Komenského. Je zde jeho mramorová socha od akademického sochaře Vladimíra Navrátila, skleněná urna s prstí z místa posledního odpočinku v Naardenu, reliéfy zachycující Komenského životní osudu. Kopie *Knihy zapisování smluv svatebních* je umístěna ve vitrině a otevřená na straně, kde je zapsán záznam svatební smlouvy Komenského s Mandalenou Vizovskou. Další umělecká díla, která zachycují Komenského, jsou umístěna v okolních místnostech.

V další místnosti je menší expozice s názvem *Učitelé, šířitelé myšlenek J. A. Komenského*. Expozice má šest stolových vitrín, ve kterých jsou tabulkové didaktické obrazy českého a německého původu, různé edice Komenského spisů, fotografie

učitelů, kteří se zabývali osobností a dílem Komenského, pedagogický časopis Komenský a busty Františka Slaměníka a Josefa Krumpholce.

Ve zvýšeném prvním patře východního křídla se nachází třída a kabinet měšťanské školy z doby Rakousko-Uherska. Kabinet je přírodovědný, v prosklených skříních jsou vystaveny učební pomůcky, vycpaniny, lihové preparáty, modely částí lidského těla, pomůcky pro přírodopis, fyziku, model parního stroje, globy. Na stěnách visí plastická mapa Olomoucka, reliéfní plastické obrazy ptáků, dějepisná pomůcka s typologicky uspořádanými archeologickými nálezy. Místnost doplňují litinová kamna, telegrafní a telefonní přístroj. Vedlejší místností je školní třída s originálními pomůckami a lavicemi. Vepředu je tabule na stojanu, stupínek s katedrou. Na lavicích jsou položeny dobové sešity, psací potřeby, výkresy, břídlíkové psací tabulky. Na přední stěně visí portrét císaře Františka Josefa I. A Komenského mravoučné desatero. Ostatní stěny jsou vyzdobeny mapami Rakousko-Uherska, Moravy a Slezska. V místnosti se nachází harmonium, na které v minulosti hrál skladatel a učitel hudby Josef Čapek Drahlavský. K vidění jsou pomůcky fyziky a zeměpisu, Při vchodu do místnosti je zavěšen školní řád z počátku 20. století a školní zvonek.

V druhém patře zámku se nachází několik různorodých expozic. Expozice Národopis Hané a Záhoří je umístěna ve dvou sálech východního křídla. Ve skleněných stěnách je celkem 23 krojovaných figurín. Svě místo zde našly lidové plastiky, nábytek, keramika, obrázky na skle, výrobní i hospodářské nářadí. Větší místnost je věnována Hané, skrze lidové kroje jsou zachyceny lidové obyčeje celého roku. Jaro symbolizuje dívka v hanáckém kroji, léto hanácká hospodyně s hospodářem, podzim žena v hanáckém smutečním kroji, zimu žena u přádky v domácím kroji. V místnosti je znázorněna hanácká svatba s typickým svatebním koláčem. V druhé místnosti se návštěvníci seznámí s tradičními oděvy a předměty denní potřeby záhorských Hanáků.

Další expozicí, kterou návštěvníci v druhém patře najdou je Entomologie, jejím zakladatelem byl přerovský rodák, učitel a entomolog Ladislav Hudeček, který muzeu svou životní sbírku z části odprodal a z části věnoval. V místnosti má svou bustu z pálené hlíny. Sbírkou obsahuje 22433 jedinců z více než 9000 druhů hmyzu z celého světa. K vidění jsou všechny čeledi brouků. Největší zastoupení mají domácí i cizokrajní motýli.

Ve vedlejší místnosti se nachází expozice Mineralogie. Sbírkou vytvořil Alois Němec, který sbíral minerály a horniny z celého světa. Sbírkou nerostů má 2358 položek a je uložena v původních vitrínách z roku 1938. Některé exponáty jsou unikátní v rámci celé České republiky. Mineralogická expozice je doplněna bronzovou bustou Aloise Němce.

Ve druhém patře jižního křídla se nacházejí dvě historické rekonstrukce školních tříd. Jedna třída je z doby 1. republiky, vybavená nábytkem té doby, didaktickými pomůckami a učebnicemi. Obraz T. G. Masaryka visí vedle tabule, ve výklenku stojí Masarykova socha. Státní znak, obraz se symboly země Československé republiky s Podkarpatskou Rusí, didaktické obrazy připomínající vznik Československa visí na stěnách třídy. Dřevěné lavice se šikmou psací deskou jsou připevněny k podlaze, na lavicích leží dobové učebnice. Druhá třída je rekonstrukcí venkovské učebny

malotřídní národní školy z 50. let 20. století. Dvoulistová tabule, obrazy Klementa Gottwalda a Josifa Stalina visí na čelní stěně. Po stranách jsou vyvěšena oslavná hesla k Sovětskému svazu, dějepisné obrazy s Rudou armádou, mapa republiky, soubor obrazů Živá abeceda. V rohu jsou umístěny předměty pionýrské symboliky. Lavice jsou s litinovými boky a odklápěcími sedadly. Nechybí ani velké počítadlo, umyvadlo a džbán na vodu.

Poslední expozicí ve druhém patře je Přerovsko v odboji, jejímž cílem je ukázat hlavně mladé generaci, jakým způsobem se rozvíjela činnost odboje v regionu na konkrétních událostech a osudech. Fakta jsou doložena fotografiemi i trojrozměrnými předměty. K expozici patří originální pamětní deska legionáře Jana Gayera a prapor Jednoty obce legionářské v Přerově.

Ve třetím a čtvrtém patře věže se nachází expozice Tajemství tónů zvonů, kde je umístěno 23 zvonů. Historické zvony pocházejí z českých zemí, Slovenska, Maďarska. Pozdně gotický zvon z poloviny 15. století je ve sbírce nejstarší. Expozici doplňují textové panely s fotografiemi.

Prohlídka končí po vystoupení 72 schodů na vyhlídkové 43 metrů vysoké věži s kuželovitou střechou. (Přerov, 2010)

Součástí muzea je středověký hrad Helfštýn ze 13. století. Hrad se nachází v obci Týn nad Bečvou. Každoročně se zde konají nejrůznější akce, jako Velikonoce na hradě, Divadelní dílničky a loutkování pro nejmenší, Hradní letní kino, Hefaiston setkání uměleckých kovářů, noční prohlídky.

K muzeu patří ornitologická stanice ORNIS se sídlem v Přerově, která návštěvníkům nabízí přednášky, výstavy, přírodovědné exkurze a výukové programy.

1.3 Nabídka vzdělávacích programů Muzea Komenského pro žáky a studenty

Muzeum Komenského v Přerově každoročně připravuje vzdělávací programy pro žáky všech věkových kategorií. Všechny programy jsou připravovány tak, aby navázaly na rámcový vzdělávací program a doplňovaly školní výuku. Snaží se podporovat neformální vzdělávání žáků ze všech typů vzdělávacích zařízení a děti vést k pozitivnímu vztahu k historickému a kulturnímu dědictví. Mimo akce pro školy připravuje krátkodobé i jednorázové akce pro širokou veřejnost.

Krásy pravěkého umění

Program o počátcích lidského umění je zaměřen především na předměty nalezené v okolí Přerova, ale i na nejznámější umělecké výjevy z celého světa.

Hurá za mamuty

Program přibližuje dětem archeologickou profesi, jak se žilo v období lovců mamutů, co tehdejší lidé jedli, jak bydleli.

Neobyčejné dějiny obyčejné školní třídy

Návštěvníci se dovědí, jak to chodilo ve školách dříve, odhalí zaniklé školní zvyky. Vše se odehrává přímo ve školních třídách.

Putování s J. A. Komenským

Program dětem osvětlí zajímavý život J. A. Komenského. Ukáže, jak pře čtyřmi sty lety vypadala třída a jak probíhalo vyučování.

Ze života hmyzu

Program určený dětem mateřských škol a žákům prvního stupně základních škol, ponoří děti do hmyzí říše za pomoci příběhů Ferdy Mravence. Odhalí informace o hmyzím těle, jak komunikuje, vyvíjí se, čím se živí a proč je hmyz důležitý pro celou přírodu.

Poklady z hlubin Země

Žáci se seznámí se základním členěním hornin a minerálů.

Tajemství přerovského zámku

V programu se návštěvníci dozvědí z každé historické epochy zámku to nejzajímavější. Zjistí, kolik příběhů a pověstí se ve zdech zámku ukrývá.

Lidové zvyky na Hané

Program je určen pro Žáky MŠ a mladší školáky. Uslyší lidové písničky, dozví se o dávných zvycích.

Vánoce na zámku

Každým rokem si během adventu můžou návštěvníci připomenout tradice a zvyky, prohlédnout si betlém. Součástí programu je i tvořivá dílnička pro děti. (Trtíková, 2020)

1.4 SWOT analýza Muzea Komenského v Přerově

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - kvalitní edukační programy - propagace činnosti muzea - pracovníci jsou zapálení pro práci - pozitivní přátelská atmosféra - cenová dostupnost - stabilní návštěvníci - široká škála témat - atraktivní prostředí - dlouholetá tradice - chuť zlepšovat - přátelské vztahy s pedagogy škol 	<ul style="list-style-type: none"> - některé edukační programy málo přitažlivé - chybí klidová zóna (kavárna) - neatraktivní některé expozice (hlavně pro děti) - chybí bezbariérová dostupnost - malý sortiment suvenýrů - nedostatek personálu v případě rozšíření nabídky - nedostatek jednorázových akcí pro děti

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> - rozšíření kvalitních edukačních programů - zajištění besed, debatních kroužků, příměstský tábor - zlepšení propagace na sociálních sítích - vytvoření věrnostního programu - programy provázat s Ornis a hradem Helfštýnem - získat dobrovolníky a sponzory 	<ul style="list-style-type: none"> - konkurence – komerční výstavy - nedostatek personálu při rozšíření programů - nedostatek finančních prostředků - nezájem obyvatel - obchodní centra - dlouhodobá ekonomická recese - neochota zřizovatele podporovat ve vývoji - nedostupnost kultury pro slabší sociální vrstvy - nejistota dalšího provozu muzea (epidemie)

Posláním Muzea Komenského v Přerově je rozšiřovat a chránit své sbírky, přispívat ke kulturnímu pozvednutí společnosti. Muzeum má za úkol předávat tradice a kulturní hodnoty. Své sbírky uchovává v zájmu společnosti, čímž přispívá k získávání a prohlubování vědomostí ze všech oborů a snaží se najít vyváženost mezi vědeckou a laickou činností.

Mezi silné stránky muzea patří edukační činnost, která prošla od svého vzniku dlouho cestou a stále jde směrem kupředu. Většina programů je kvalitně a zároveň zábavně zpracovaná. Některé programy jsou méně atraktivní a málo navštěvované hlavně dětmi. Jde o programy k expozici národopisu a historii zámku. Tyto programy

bude třeba oživit a udělat je zajímavé pro dětské návštěvníky. Ostatní témata programů lze využít pro výuku v různých předmětech. Školy z Přerova i okolí pravidelně přihlašují své žáky na edukační programy. Školám se pravidelně rozesílá nabídka programů a noviněk, které muzeum připravuje. Muzejní expozice jsou různorodé, edukační programy vznikají ke každé expozici a podílí se na nich nadšený tým průvodců. Personál do své práce vkládá velké osobní i profesní zapálení. Mezi kolegy vládne přátelská a pozitivní atmosféra. Nabízené služby Muzea Komenského v Přerově jsou cenově příznivé. Muzeum má své stálé návštěvníky, kteří se rádi vracejí. Silnou stránkou je umístění muzea v přerovském zámku, prostředí je pro řadu návštěvníků atraktivní.

Slabou stránkou muzea je neatraktivita výše zmiňovaných edukačních programů hlavně pro děti. Je potřeba přijít s novými prvky, které programům přidají na atraktivitě. Pomoci by mohly moderní pomůcky, např. interaktivní tabule. V nabídce chybí pro mladší věkové skupiny jednorázové akce, které by vedly ke smysluplnému trávení volného času. Programy nejsou zaměřené ani pro lidi v seniorském věku. V muzeu chybí odpočinková zóna, kde by si rodiny s dětmi mohly dopřát malé občerstvení, ideální by byla kavárna. Nabídka suvenýrů je malá a neatraktivní. Další nevýhodou je špatná bezbariérová dostupnost. Personál se i přesto snaží imobilním návštěvníkům vyjít vstříc. S pomocí rodičů nebo pedagogů vytáhnou imobilního návštěvníka na invalidním vozíku do patra, aby si mohl prohlédnout expozici. Personál přizpůsobuje programy zdravotně i jinak znevýhodněným návštěvníkům i návštěvníkům se specifickými potřebami.

Příležitostí pro rozvoj edukačních činností je hned několik. Upravit a zatraktivnit některé programy, pořídit edukační moderní pomůcky. Velkým přínosem by mohly být debatní kroužky se zajímavými osobnostmi, dětské besedy, příměstský tábor pro děti. Příměstský tábor v Muzeu Komenského v Přerově by mohl být inovací v edukačních aktivitách muzea. Muzeum by tím mohlo přispět ke vzdělávání v nejrůznějších oborech a celkově rozšířit kulturní povědomí mezi děti a mládež. Rodiče ocení, že děti přijdou ke vzdělávání a kulturním hodnotám naší společnosti atraktivním způsobem. Laboratorní pokusy a názorné ukázky by mohly oživit expozice s přírodovědným zaměřením. Propagace činnosti muzea by se mohla zaměřit na sociální síť, čímž by mohla přilákat návštěvníky z řad mladé generace.

Úspěch by mohlo mít vytvoření věrnostního systému pro návštěvníky a příznivce Muzea Komenského v Přerově. Vhodné by bylo provázat edukační programy s ORNIS a Helfštýnem. Aby se pokryly náklady mimo daný rozpočet, je zapotřebí pravidelně oslovovat sponzory a žádat o granty z různých zdrojů.

Každá organizace čelí nejrůznějším hrozbám. V poslední době Muzeum Komenského v Přerově těžko odolává konkurenci v podobě bezplatných programů v nákupních centrech, komerčním výstavám, jejichž kulturní hodnota není vysoká. Další hrozbou je nedostatek pracovníků zejména při rozšíření edukační činnosti. Tento problém jde vyřešit dobrovolníky a studenty zdejší střední pedagogické školy. Hrozbou mohou být nedostatečné finanční prostředky na nové edukační aktivity i z důvodu slabé podpory ze strany vedení. Slabá finanční situace obyvatelstva může mít za následek odliv návštěvníků. Pro slabší sociální vrstvy může být návštěva muzea nedostupná,

příjmy použijí na existenční potřeby, v jejich tíživé finanční situaci pro ně není kultura prvořadá. Raději navštíví akce a výstavy v nákupních centrech, které jsou zdarma, než aby dávali finance, kterých mají nedostatek za vstupné do muzea. Velkou hrozbou pro muzeum může být i nezájem obyvatel o kulturu. Nejistotou je provoz muzea v době epidemie. Je potřeba hledat nové možnosti edukační činnosti, které budou využitelné v době nepřístupnosti interiérů muzea.

2 Letní příměstský tábor v Muzeu Komenského v Přerově

Kapitola se zaměřuje na volný čas, možnosti trávení volného času a popisuje příměstský tábor. Dalším bodem v kapitole je předmět a cíl projektu. Obeznamí nás s finančním zajištěním a rozpočtem příměstského tábora. Dozvíme se, jak bude probíhat propagace a jaký bude harmonogram příměstského tábora.

2.1 Vymezení volného času

Volný čas představuje veškerý čas lidského života mimo čas strávený v práci, ve škole, mimo spánek, hygienu, jídlo, provoz domácnosti, péči o dítě a nutné mimopracovní povinnosti. Po splnění potřeb a povinností má člověk k dispozici dobu pro odpočinek, zábavu, zájmové aktivity, účast na veřejném životě a další vzdělávání. Volný čas je vnímán a využíván různě, může být naplněn hodnotnou činností i nicneděláním. Zvláště u dětí a mladých lidí je důležité zhodnocovat volný čas. Je potřeba vytvářet dětem podmínky pro vhodné aktivity, a tím snižovat riziko, že se dítě dostane k nežádoucím jevům jako je konzumace drog a kriminalita, v lepším případě k bezradnosti, jak volný čas vyplnit nebo k nevhodně zvoleným aktivitám. Při aktivitách ve volném čase se mají děti naučit radosti ze života, otevřenosti, porozumění a družnosti. Ověřují si vlastní sílu, získávají nové možnosti a utváří své osobnosti. Činnosti mají dětem přinést potěšení a radost. Hlavním cílem výchovy ve volném čase je naučit děti, jak s volným časem hospodařit. Návyky, které člověk získá v dětství, jsou nejpevnější.

Výchova ve volném čase má své zvláštnosti. Respektují se a rozvíjí individuální znaky osobnosti, potřeby, zájmy a schopnosti jedince. Prostředí, ve kterém výchova probíhá, má být rozmanité a proměnlivé. Mělo by se přizpůsobit věku dítěte, činností i délkou pobytu. Prostory a vybavení by mělo vyhovovat druhům činností a výchovným záměrům. (Hájek, 2011)

Nabídka volnočasových aktivit pro děti v době letních prázdnin bývá pestrá. Nejčastěji se setkáváme s nabídkou táborů a příměstských táborů, které vedou pedagogové nebo lidé nadšení pro konkrétní zájmové činnosti. Takoví lidé dokáží i v dětech probudit nadšení a zájem o činnosti a aktivity, ke kterým vhodně zvolí pomůcky a přizpůsobí délku a náročnost aktivit věku a zájmu dětí.

2.2 Příměstský tábor

Příměstský tábor nabízí rodičům smysluplné vyplnění volného času jejich dětí v době prázdnin. Je vhodný jako propagace organizace pro širokou veřejnost a zároveň může být doplněním aktivit organizace o prázdninách. Příměstský tábor bývá převážně týdenní od pondělí do pátku. Probíhá v určitý časový úsek dne, většinou bez přespání. Jeho účelem je, aby děti získaly specifické znalosti a dovednosti a posílily si tělesnou

zdatnost. Nejčastěji probíhají příměstské tábory o letních, podzimních a jarních prázdninách. Délka tábora bývá dva až sedm dnů. Začátek je vhodný mezi 8.00 a 9.00 hodinou, program by měl začínat půl hodiny po srazu a ukončení kolem 16.00 hodiny. Provozní doba příměstského tábora se dá přizpůsobit věku dětí, ideální věkové rozpětí dětí v příměstském táboře je od šesti do dvanácti let. Rozdíl mezi šestiletým a dvanáctiletým dítětem je velký, ale pro přípravu aktivit ještě zvládnutelný. Je možné vytvořit různé varianty aktivit nebo propojit děti zkušené s méně zkušenými. Počet dětí na táboře se odvíjí podle počtu vedoucích a prostorových možností. Vedoucí příměstského tábora by měli mít zkušenosti s dětmi, ideální je pedagogické vzdělání. Propagace tábora může probíhat formou letáků ve školách, střediscích volného času, sociálních sítích nebo v místním tisku. Děti si mohou stravu donést z domu, ale vždy je lepší zajištěná strava organizací. Většina školních jídelen vaří i během prázdnin. Strava se dá domluvit i v restauracích formou menu. V neposlední řadě je důležitý celodenní pitný režim. (Špiříková, Kačer, 2007)

2.3 Předmět projektu

Předmětem projektu je příměstský tábor pro děti prvního stupně základních škol v Přerově a jeho blízkém okolí. Vedoucí tábora pro tyto děti zajistí smysluplné trávení volného času v době mimoškolní výchovy, nabídnou dětem zábavné činnosti, při kterých budou rozvíjet jejich dovednosti, znalosti i fantazii.

2.4 Cíl projektu

Cílem projektu je vytvořit příměstský tábor, který bude dětem ve všech směrech přínosem. Tábor bude děti všestranně rozvíjet, podpoří rozvoj a zdokonalení jejich dovednosti, znalosti a obohatí děti o nové zkušenosti a zážitky. Vedoucí podnítl u dětí zájem o spolupráci mezi sebou. Děti se naučí komunikovat, radovat se ze společně stráveného času a zážitků. Cílem je i začlenit jedince do kolektivu a pomoci dětem navázat nová přátelství.

Vzhledem k tomu, že se příměstský tábor uskuteční pod záštitou muzea, je jeho cílem, aby se děti zábavnou formou dozvěděly něco o naší historii a seznámily se s pověstmi o hradu Helfštýně. Jeden den budou děti trávit v ornitologické stanici Ornis, cílem bude v dětech probudit lásku a zájem k přírodě. Díky tomu, že aktivity budou probíhat na různých místech, děti poznají i zajímavá místa v okolí svého bydliště.

Záměrem je předejít výskytu negativního chování u dětí v důsledku přemíry neorganizovaného volného času.

2.5 Finanční zajištění projektu

Projekt bude financován z peněz vybraných od rodičů dětí. Do ceny tábora je zahrnutá cena stravy, pitného režimu, doprava na Helfštýn a zpět, nocleh a strava na Helfštýně, odměna pro organizátory tábora, pamětní list, medaile a sladkosti. Veškeré pomůcky k aktivitám má muzeum pro děti k dispozici. Na provozu tábora se budou podílet tři pracovníci muzea. Pozici hlavní vedoucí tábora bude zastávat muzejní pedagožka, ta bude mít k ruce další dva zaměstnance muzea, z nichž jeden prošel zdravotním kurzem.

První tři dny tábora budou účastníci chodit na obědy do jídelny na Kratochvílově ulici v Přerově, která vaří po celý rok a zajišťuje celodenní stravování například pro Domov pro seniory v Přerově. Jídlna nabízí upravenou stravu dle diet, tudíž není problém dětem s diabetem nebo celiakií zajistit odpovídající dietu. Po domluvě nám jídelna dodá dopolední a odpolední svačinu. Poslední dva dny tábora se budou odehrávat na hradě Helfštýně, strava zde bude pro děti zajištěna v hradní restauraci. Půjde o dva obědy, jednu večeři, jednu odpolední svačinu, jednu dopolední svačinu a jednu snídani. Na Helfštýně se bude platit i ubytování. Děti jednu noc ze čtvrtka na pátek přespí v hradních pokojích, které v době Hefaistonu slouží jako ubytování pro umělecké kováře.

Cenový rozpočet příměstského tábora pro jedno dítě.

POLOŽKA	CENA	POČET	CENA CELKEM
Oběd v Přerově	80,-	3	240,-
Dopolední svačina v Přerově	20,-	3	60,-
Odpolední svačina v Přerově	20,-	3	60,-
Pitný režim po celou dobu	100,-	1	100,-
Oběd na Helfštýně	100,-	1	100,-
Večeře na Helfštýně	100,-	1	100,-
Snídaně na Helfštýně	30,-	1	30,-
Dopolední svačina na Helfštýně	30,-	1	30,-
Odpolední svačina na Helfštýně	30,-	1	30,-
Nocleh na Helfštýně	100,-	1	100,-
Jízdné	28,-	2	56,-
Odměna organizátorům	500,-	1	500,-
Medaile, sladkosti	100,-	1	100,-
Celková cena pro účastníka			1 506,-

Cenový rozpočet příměstského tábora pro 15 dětí.

POLOŽKA	CENA	POČET	CENA CELKEM
Oběd v Přerově	1 200,-	3	3 600,-
Dopolední svačina v Přerově	300,-	3	900,-
Odpolední svačina v Přerově	300,-	3	900,-
Pitný režim po celou dobu	1 500,-	1	1 500,-
Oběd na Helfštýně	1 500,-	1	1 500,-
Večeře na Helfštýně	1 500,-	1	1 500,-
Snídaně na Helfštýně	450,-	1	450,-
Dopolední svačina na Helfštýně	450,-	1	450,-
Odpolední svačina na Helfštýně	450,-	1	450,-
Nocleh na Helfštýně	1 500	1	1 500,-
Jízdné	420,-	2	840,-
Odměna organizátorům	7 500,-	1	7 500,-
Medaile, sladkosti	1 500,-	1	1 500,-
Celková cena pro 15 dětí			22 590,-

2.6 Propagace tábora

Propagace¹ a informace o příměstském táboře budou dostupné na webu Muzea Komenského v Přerově. Nabídka bude elektronicky zaslána spřáteleným základním školám, které navštěvují edukační programy muzea. Dalším místem, kde se zájemci o táboře mohou dozvědět, bude tisk, a to v Přerovských listech. Přihlášku², čestné prohlášení o zdravotním stavu dítěte³ a formulář o GDPR si mohou zájemci stáhnout na stránkách muzea nebo vyzvednout přímo v muzeu. Přihlášky mohou rodiče zasílat elektronicky na kontaktní e-mail nebo osobně donést do muzea do 25. 6. 2021 na první turnus a do 2. 8. 2021 na druhý turnus. Dle aktuální situace budou rodiče dokládat potvrzení o negativním testu dítěte na COVID – 19. Děti z příměstského tábora si budou vyzvedávat rodiče popřípadě osoba, která k tomu musí mít podepsané pověření⁴.

¹ Viz příloha č. 1 Propagační leták

² Viz příloha č. 2 Přihláška na příměstský tábor

³ Viz příloha č. 3 Čestné prohlášení o zdravotní způsobilosti dítěte

⁴ Viz příloha č. 4 Pověření k vyzvedávání dítěte z příměstského tábora

2.7 Harmonogram tábora a táborový řád

Pondělí až středa

7.30 – 8.00	Příchod dětí do muzea
8.00 – 8.10	Seznámení s dnešním programem
8.10 – 12.00	Dopolední program, svačina
11.30 – 13.00	Přechod do jídelny, oběd
13.00 – 15.45	Odpolední program, svačina
15.45 – 16.15	Odchod dětí s rodiči domů

Čtvrtek

7.30 – 8.00	Příchod dětí do muzea
8.00 – 8.10	Seznámení s pravidly bezpečnosti při cestě na hrad
8.10 – 9.00	Cesta na autobusové nádraží
9.00 – 10.30	Cesta na hrad
10.30 – 11.00	Ubytování, svačina
11.00 - 12.00	Prohlídka hradu
12.00 – 13.00	Oběd
13.00 – 16.00	Odpolední program, svačina
16.00 – 17.30	Odpočinek, večere
17.30 – 19.00	Večerní program
19.00	Hygiena, spánek

Pátek

8.00 – 9.00	Balení, snídaně
9.00 – 12.00	Dopolední program, svačina
12.00 – 13.00	Oběd
13.00 – 14.15	Odpolední program, slavnostní ukončení tábora
14.15 – 15.50	Cesta do Přerova
15.50 – 16.15	Odchod dětí s rodiči domů

Táborový řád

Budu se chovat tak, aby se na táboře líbilo nejen mně, ale i všem ostatním.

Budu chodit včas.

Nebudu vyhledávat spory a hádky.

Budu se řídit pokyny vedoucího.

Neopustím kolektiv bez souhlasu vedoucího.

Jakékoliv zranění nahlásím vedoucímu.

V přírodě se chovám tiše a čistotně.

Budu dbát na svou bezpečnost i bezpečnost ostatních.

S táborovým řádem vedoucí děti seznámí první den ráno a každý další den si vedoucí pravidla s dětmi zopakují. Jestliže se stane, že některé z dětí pravidla poruší, vedoucí bude danou situaci řešit s dítětem domluvou. Pokud by domluva nepomohla a dítě by táborový řád porušovalo opakovaně, je to důvod k vyloučení dítěte z tábora.

3 Aktivity příměstského tábora

Aktivity jsou voleny tak, aby byly vhodné pro věkovou skupinu 7 až 12 let. Tábor se uskuteční na třech místech, v přerovském muzeu, v Ornis a na hradě Helfštýně. Aktivity jsou tematicky uzpůsobeny charakteru daného místa. Budou rozvíjet jak představivost dětí, tak i hrubou a jemnou motoriku a obohatí dosavadní vědomosti dětí. Některé úkoly budou děti plnit společně, při jiných budou rozděleny do skupinek. Pro vedoucí je důležité přizpůsobit náročnost aktivit věku dětí. Největší věkový rozdíl mezi dětmi je pět let. I přes tento rozdíl se poměrně dobře daří aktivity naplánovat. Při rozdělování dětí do skupin, vedoucí dbají toho, aby v jednom týmu byly děti mladší i starší a síly byly rovnoměrně rozděleny. Při hrách v týmech se záměrně nevyhodnocují nejlepší výsledky týmů, vždy se o hře jen diskutuje a děti navzájem hodnotí, co a jak se kterému týmu podaří. Záměrem je předejít lítosti z neúspěchu, nevraživosti nebo naschválům mezi dětmi a zároveň podporovat dobré vztahy a navazování nových přátelství ve skupině. Délku volených aktivit budou vedoucí přizpůsobovat zájmu dětí. Dopoledne i odpoledne budou mít děti mezi aktivitami dvacetiminutový prostor na svačinku a odpočinek.

3.1 Aktivity v Muzeu Komenského v Přerově

První den bude hlavním cílem, aby se děti mezi sebou seznámily a zároveň se seznámily s prostředím Muzea Komenského v Přerově. Děti se dozví, jak to vypadalo v pravěku a vyzkouší si práci archeologů. Fantazii, představivost a jemnou motoriku budou rozvíjet při výrobě pravěkých předmětů. Dětem se představí i duch rytíře Friduše, který děti požádá o pomoc při splnění úkolů, které povedou k nalezení klidu pro jeho duši.

Druhý den se děti seznámí s expozicemi mineralogie, entomologie. Vyzkouší si na pokusech, co dovede písek, sůl, zjistí, že oheň nehoří bez vzduchu. Hrubou motoriku rozvinou při hrách, fantazii při výrobě motýla a u relaxačního cvičení. Děti si zapamatují cyklus vývoje motýla. Podívají se do třídy ze 17. století, kde se dozví, jak se učily děti dřív. Zároveň pomohou Fridušovi ve splnění dalších úkolů.

3.1.1 Pondělí

Pantomima, co mě baví

Cíl: zábavnou formou se více poznat, rozvoj fantazie, uvolnění napětí

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti, řekneme si, jak se jmenujeme a co nás baví. K tomu, abychom ostatním sdělily, co nás baví, nebudeme používat vůbec žádná slova. Jste zvědaví, jak to uděláme? Tak pojďme na to.

Časová náročnost: 20 minut

Pomůcky: žádné

Popis: Děti se posadí do kruhu, vedoucí jim vysvětlí postup hry. Každé dítě se postupně postaví do kruhu, řekne, jak se jmenuje. To, co dítě baví, předvede pomocí pantomimy. Ostatní děti se snaží uhádnout, o jaký koníček jde. Hra končí, až se vystřídají všechny děti. (Suhr, 2019)

Co máme společného

Cíl: prolomení prvotního ostychu, uvolnění psychického napětí, děti se navzájem seznámí, utuží se kolektiv a vytvoří se pevnější vazby

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti, abychom se lépe poznaly a dozvěděly se něco o sobě, zahrajeme si hru, která se jmenuje „Co máme společného.“

Časová náročnost: 20 minut

Pomůcky: žádné

Popis: Dva vedoucí drží provaz, který symbolizuje bránu. Vedoucí bude pokládat otázky. Kdo si na otázku odpoví kladně, proběhne bránou a vrátí se zpět na původní místo k ostatním.

Proběhne ten, kdo má doma bratra.

Proběhne ten, kdo má doma sestru.

Proběhne ten, kdo má rád pohádky.

Proběhne ten, kdo rád čte.

Proběhne ten, kdo pil ráno čaj.

Proběhne ten, kdo má doma nějaké zvíře.

Proběhne ten, kdo má rád špagety.

Proběhne ten, kdo si ráno vyčistil zuby.

Proběhne ten, kdo má rád tělocvik.

Proběhne ten, kdo nosí brýle.

Proběhne ten, kdo má blondřaté vlasy.

Proběhne ten, kdo má rád jablíčka.

Proběhne ten, kdo už někdy byl u nás v muzeu.

Proběhne ten, kdo nosí náušnice.

Proběhne ten, kdo má dnes na sobě modré triko.

Proběhne ten, kdo má rád mléko.

Proběhne ten, kdo někdy viděli živého koně.

Proběhne ten, kdo má vlasy v culíku.

Proběhne ten, kdo si koušou nehty.

Proběhne ten, kdo ví co je pazourek.

Proběhne ten, kdo bydlí v bytě.

Proběhne ten, kdo jedl včera polévku.

Proběhne ten, kdo byl tento rok v zoo.

Proběhne ten, kdo ví, kdy žili mamuti.

Proběhne ten, kdo se na tento týden těší.

Seznam přátel

Cíl: prolomit mezi dětmi ostych, více se poznat, navázat přátelství, pobavit se.

Organizační forma: hromadná

Motivace: Už se mezi sebou známe, zahrajeme si hru, při které se o sobě dovíme ještě více věcí.

Časová náročnost: 10 minut

Pomůcky: CD přehrávač s hudbou

Popis: Vedoucí dětem pustí hudbu, při hudbě se děti budou pohybovat do rytmu, tančit a dovádět. Vedoucí hudbu zastaví a zavolá: „Otevřete seznam přátel.“ Vzápětí dětem položí otázku. Každé dítě si promyslí odpověď, kterou řekne svým spoluhráčům, když narazí na dítě se stejnou odpovědí, společně hledají dalšího hráče, který má stejnou odpověď. Vedoucí po chvíli zvolá: „Zavřete seznam přátel.“ Zkontroluje skupinky a jejich odpovědi, pustí hudbu a zahájí další kolo.

Otázky: Jaký je tvůj oblíbený sport? Jaké je tvé oblíbené zvíře? Jaké je tvé oblíbené jídlo? Jaká je tvá oblíbená barva? Jaká je tvá oblíbená pohádka? Jaká je tvá oblíbená hra? (Suhr, 2019)

Hurá za dobrodružstvím

Cíl: probudit u dětí nadšení pro nadcházející dobrodružství

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti, určitě se už těšíte na to, co nás tu dnes čeká.

Časová náročnost: 5 minut

Pomůcky: žádné

Popis: Děti se postaví do kruhu a vedoucí jim dává příkazy, které děti provedou. Všichni na sebe zamáváme a zavoláme: Ahoj. Všichni se chytne kole ramena a zavoláme: Máme radost, že jsme tady. Dáme si ruky v bok, zatočíme se a zavoláme: Těšíme se do pravěku. Všichni se chytne za ruce, poběžíme do středu kruhu a voláme: Hurá za dobrodružstvím. (Suhr, 2019)

Cesta do pravěku

Cíl: přiblížit dětem, jak se žilo v pravěku, jak pravěcí lidé bydleli, co jedli

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti namotivujeme u modelu mamuta. Řekneme jim, že mamut patří mezi nejvýznamnější prehistorická zvířata. Měl dlouhé chlupy, zahnuté kly. Měřil kolem čtyř metrů a vážil šest tun. V pravěku neměli elektrinu, když se pravěcí lidé schovali do jeskyně, byla tam tma. My se teď přesuneme v čase a do pravěké jeskyně se podíváme.

Časová náročnost: 90 minut

Pomůcky: předměty v expozici pravěku (uskutečnitelné pouze v expozici pravěku) lano, přehrávač

Popis: Děti se postaví do řady za sebou a do ruky dostanou lano. Na začátku i na konci řady stojí vedoucí. Cesta do pravěku může začít. Vedoucí zhasne světla a děti se potmělou expozicí vydávají do pravěku. Při cestě hraje z přehrávače hudba, která má navodit dojem, či iluzi pravěkého prostředí. Hudba se po chvíli změní v silný vítr. Vedoucí dětem vypráví, jak se v pravěku zhoršilo počasí, sněhová bouře zahнала lidi do jeskyně. I my se právě k jedné jeskyni blížíme. Vítr ustane a my čekáme na světlo.

Vedoucí rozsvítí světlo, děti si prohlédnou expozici hrobu, kde uvidí lidské ostatky a mamutí kosti. Začneme si s dětmi povídat o pravěku. Kdo chodil na lov? Kdo se staral o děti? Jaké bylo v pravěku počasí? Povíme si o nalezišti v Předmostí. Vedoucí vysvětlí dětem, proč si pravěcí lidé vybrali tuto lokalitu, zmíní se, že to byla strategická poloha, mírné klima, táhla tudy velká zvířata, byly zde prameny vody. Vedoucí dětem vysvětlí, jakým způsobem se v pravěku rozdělával oheň, čím se pravěcí lidé živili. Muži chodili na lov, lovíli mamuty, drobné savce, ptáky i ryby. Ženy sbírala bobule, kořínky. Později se začaly pěstovat obilniny. Vedoucí dá dětem kolovat lahvičky s potravinami, druhým směrem nechá kolovat zub, korálky, kosti z mamuta, kel s rytinou ženy. Děti mají dostatek času si vše prohlédnout a doptávat se.

Vedoucí dětem ukáže, jak se vytvářela pravěká hudba, bude vydávat samohlásky a jemným poklepem do hrudníku modulovat hlas, děti budou napodobovat, přidáme tleskání, podupávání. Děti se můžou pohupovat a vytvořit pravěký tanec. V tomto okamžiku pustí vedoucí hudbu, která navodí tajemnou atmosféru a dětem se zjeví jeden z vedoucích převlečený za rytíře Friduše, který promluví k dětem: “Přišel jsem se podívat, kdo tu dělá takový randál, že mě vzbudil? Nejdříve jsem si myslel, že si pravěcí lidé zpívají a tančí, ale spletl jsem se. Zdá se, že se na mě konečně usmálo štěstí, už celou věčnost čekám, že zde konečně někdo po tolika tisíciletí zavítá, už jsem se dlouho s nikým nepotkal, proto jsem velmi rád, že vás děti vidím. Povím vám něco o sobě. Jmenuji se Friduš a žil jsem ve 14. století na hradě Helfštýně. V době, ve které jsem žil, jsem býval rytířem, ale nebyl jsem hodný rytíř. Napáchal jsem hodně zlých činů. Okrádal jsem pocestné a nechoval se k lidem hezky. Když jsem zemřel, stihl mě krutý trest. Má duše nedojde klidu, bude putovat místem i časem a teď zůstala uvězněna zde v pravěku. Ale pořád ještě mám šanci na záchranu. Potřebuji pomoc vás dětí. Vaším prostřednictvím mi můžete pomoci splnit některé úkoly a vyvést mě z pravěku do vaší doby a pomoci mi doputovat na hrad Helfštýn, kde má duše najde klid a odpočinek. Tak co na to říkáte děti, pomůžete mi? Moc vám za příslib vaší pomoci děkuji, cesta k mé záchraně je popsána na pergamenu, který jsem ztratil a zaval ho písek. Najděte pergamen s úkoly vedoucí k mé záchraně. Teď se s vámi rozloučím, zase se setkáme, až to bude zapotřebí.“

Friduš odejde a děti si prohlédnou celou expozici archeologie. Muzejní pedagožka uzpůsobí výklad věku dětí. V místnosti se stanem se děti doví, kolik lidí ve stanu žilo, jak se stavěl. Prohlédnou si kamenné nástroje z pazourku. Prohlédnou si expozici mladší doby kamenné, dozví se o změnách ve způsobu života lidí, stavěly se jiné domy, posun v zemědělství, vyráběly se keramické nádoby. Na závěr si prohlédnou expozici doby bronzové a železné. Na závěr bude prostor pro otázky. (Trtíková, 2020)

Archeologové

Cíl: vyzkoušet si práci archeologů, rozvoj jemné motoriky, radost z nálezů

Organizační forma: skupinová

Motivace: Už jste se podívaly, jak to vypadalo v pravěku a teď si vyzkoušíte práci archeologů a možná, že se vám podaří najít ztracený Fridušův pergamen.

Časová náročnost: 40 minut

Pomůcky: dřevěná krabice s pískem, kousky keramiky, úlomky kostí, cicváry. Nástroje archeologů: škrabka, nožík, štětec, miska.

Popis: Děti se rozdělí do tří skupin. Každá skupina bude pracovat u jedné ze tří dřevěných krabic. Vedoucí dětem ukáže a vysvětlí účel pracovních nástrojů a popíše způsob, jakým budou předměty v krabicích hledat, jak budou nálezy opatrně odkrývat, štětečkem oprašovat a nalezené předměty odkládat do misek. V jedné z krabic bude ukrytý Fridušův ztracený pergamen.⁵ Po ukončení práce, vedoucí svolá skupiny, aby se pochlubily nálezy. Vedoucí se dětí zeptá, co si myslí, že našly. Vedoucí jim nálezy popíše a vysvětlí. S dětmi si prohlédnou pergamen, na kterém jsou popsány úkoly k Fridušově záchraně. Za každý splněný úkol dostanou děti na pergamen razítko.

Výroba pravěkých nástrojů

Cíl: rozvoj jemné motoriky, zhotovení pravěkého nástroje, radost z hotového výrobku

Organizační forma: individuální

Motivace: Už víme, jak pravěcí lidé žili, jaké používali nástroje. My si teď některé pravěké nástroje vyrobíme a tím pomůžeme rytíři Fridušovi splnit další úkol.

Časová náročnost: 25 minut.

Pomůcky: kameny, provázky, klacíky, nůžky

Popis: Vedoucí dětem nachystá pomůcky, dbá na to, aby kameny neměly ostré hrany. Děti provázkem připevní kámen na konec klacíku. Kámen pořádně provázkem omotají, aby na klacku držel. Vznikne jim pravěká sekera. Děti si vezmou prut, na jeden konec uváží provaz, ten uváží i na druhý konec prutu v napnutí, aby se jim prut prohnul, tak vyrobí luk.

Lov mamutů

Cíl: Najít pro skupinu co nejvíce kartiček. Trénink postřehu, radost ze hry, rozvoj týmové spolupráce.

Organizační forma: skupinová

Motivace: děti, před chvílí jste si vyrobily pravěké nástroje a teď se s nimi vydáte na lov mamutů. Pomůžete pravěkým lidem ulovit mamuta a tak splnit úkol z Fridušova pergamenu.

Časová náročnost: 35 minut

Pomůcky: vyrobené nástroje z předešlé aktivity, košíky, kartičky s mamuty, kartičky s plodinami, kartičky s nejedlými obrázky.

Popis: Hra se bude odehrávat na nádvoří zámku. Děti si vezmou s sebou nástroje, které si vyrobily v předchozí aktivitě a košíky. Nástroje ve hře kvůli bezpečnosti používat nebudou. Ponesou si je jen symbolicky, protože jdou na lov. Vedoucí děti rozdělí do tří týmů, každý tým bude na nádvoří hledat kartičky s obrázky mamutů a plodin, které na nádvoří vedoucí s předstihem ukryli. Kartičky, na kterých jsou mamuti a plodiny budou sbírat do košíku. Kartičky, na kterých jsou obrázky nejedlých věcí, nechají děti na místě. Vyhrává tým, který nejde nejvíce kartiček. Pokud některý z týmů bude mít v košíku kartičku s nejedlým obrázkem, body se týmu za tyto kartičky odčítají.

⁵ Viz. Příloha č. 5 Fridušův pergamen

V případě nepříznivého počasí, se hra přesune do zastřešené části zámku.

Výroba pravěké keramiky

Cíl: Rozvoj jemné motoriky, děti si vyzkouší práci s hlínou a pokusí se vymodelovat různé pravěké nádoby. Radost z hotových výrobků.

Organizační forma: individuální

Motivace: Děti už jste si vyrobily pravěké nástroje, vydaly jste se na lov mamuta a teď si vyzkoušíte z hlíny vymodelovat pravěké nádoby.

Časová náročnost: 50 minut

Pomůcky: keramická hlína, špejle, váleček

Popis: Vedoucí rozdá dětem hlínu a předvede, jakým způsobem se s hlínou pracuje. Děti hlínu prohnětou, aby změkla. Vedoucí dětem ukáže, jaké mají možnosti při výrobě nádobí. Nádoby mohou vytvářet vydlabáváním, z hlíny vymodelují požadovaný tvar a špachtlí vydlabou otvor. Děti mohou nádoby vyrábět pomocí válečků, které si z hlíny připraví, válečky točí nebo skládají na sebe až do požadovaného tvaru. Dalším způsobem je vyválet si pomocí válečku z hlíny pláty a z těch skládat nádoby nebo mohou předměty vymodelovat vymačkáváním prsty z kusu hlíny. Pomocí špejlí děti do nádob vyryjí ornamenty. Vedoucí dětem ukáže obrázky pravěkých nádob a různých sošek, děti se mohou pokusit podle obrázků nádoby nebo sošky z hlíny zhotovit. Další možností je nechat děti modelovat jen tak podle jejich vlastní fantazie.

Výroba pravěkého stanu

Cíl: rozvoj kreativity a představitivosti při malbě pravěkých ornamentů, rozvoj jemné motoriky, navázání spolupráce při práci ve skupině, radost z hotového výrobku

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti, ráno jsme se přenesly do pravěku a tam jste si určitě všimly stanu, který pravěcí lidé obývali. My si teď takový stan v trošku menším provedení postavíme a zároveň tím splníme další úkol k Fridušově záchraně.

Časová náročnost: 60 minut

Pomůcky: papír většího formátu, vodové barvy, štětce, kelímek na vodu, 5 tyčí 150 cm dlouhých - na jednom konci provrtaných, provázek, nůžky

Popis: Vedoucí rozdělí děti do tří skupinek. Každá skupinka si postaví kostru stanu. Tyče sváží provázkem to tvaru jehlanu, prostor mezi tyčemi by měl být zhruba stejný. Z papíru vystříhnou trojúhelníky ve tvaru mezer mezi tyčemi. Každá skupinka bude mít k dispozici vodové barvy, těma na papíry nakreslí různé pravěké vzory, které děti napadnou. Papíry poslouží jako stěny stanu. Na dvou delších ramenech papírů děti vystříhají otvory. Pomalované papíry pomocí provázků na kostru stanu naváží a pravěký stan je hotový. Vedoucí si s dětmi zopakují, kolik ve stanu žilo lidí a jaké bylo v pravěku počasí a do čeho se lidé oblékali.

V této chvíli se za doprovodu tajemné hudby opět zjeví rytíř Friduš a poděkuje dětem: „Milé děti, jsem vám velmi vděčný za vaši práci, za pomoc pravěkým lidem s výrobou nástrojů, stanů i s ulovením mamuta. Díky vám teď mohu opustit dobu pravěkou a být blíž svému cíli. Ještě stále máme před sebou hodně práce a dlouhou cestu, než dojde má

duše klidu. Zítřka na vás opět čeká den plný zábavy a her. A kdo ví, možná se najde příležitost splnit další úkol z mého pergamentu.“

3.1.2 Úterý

Kdo je za dekou?

Cíl: připomenutí jmen svých kamarádů, zdokonalit se v postřehu, uvolnění napětí

Organizační forma: skupinová

Motivace: Na začátek si zahrajeme hru, u které si vyzkoušíte, jak dobře si pamatujete jména svých kamarádů.

Časová náročnost: 20 minut

Pomůcky: deka

Popis: Vedoucí děti rozdělí do dvou skupinek. Dva vedoucí mezi skupinkami budou držet napnutou deku, tak aby se skupiny navzájem neviděly. Každá skupinka vybere jedno dítě, které si sedne obličejem těsně k dece. Až budou obě děti sedět na svých místech, vedoucí pustí deku. V tom okamžiku, kdy se obě děti uvidí, musí říct jméno toho druhého, kdo tak učiní jako první, získává pro skupinu bod. Hra se bude hrát tak dlouho, dokud se všechny děti nevystřídají minimálně jednou. (Hranostaj, 2006)

Třídíčka

Cíl: radost z pohybu, posilování odhadu, uvolnění psychického napětí

Organizační forma: hromadná

Motivace: Zahrajeme si hru, u které se trochu proběhneme.

Časová náročnost: 20 minut

Pomůcky: CD přehrávač

Popis: Vedoucí pustí hudbu z CD přehrávače, při hudbě mohou děti různě pobíhat, tančit. Vedoucí hudbu zastaví a děti dostanou pokyn rozřadit se podle zadání co nejrychleji vedle sebe do řady. Zkontroluje se, jak byly děti úspěšné. Hra pokračuje.

Zadání: seřadte se podle výšky postavy. Seřadte se podle velikosti bot. Seřadte se podle věku. Seřadte se podle abecedního pořadí křestních jmen. Seřadte se podle měsíce narození. Seřadte se podle délky vlasů. Seřadte se podle barev triček, od nejsvětější barvy po nejtmaší. Seřadte se podle dne narození v měsíci.

Za pěkného počasí si děti hru zahrají na zámeckém nádvoří, v případě špatného počasí se hra uskuteční v zastřešených vstupních prostorech zámku.

Děti se s vedoucími přesunou k expozici mineralogie, kde se jim za tónů tajemné hudby zjeví Friduš. „Milé děti, moc mě těší, že se znovu setkáváme, jsem rád, že jste přišli. Dnes budete mít příležitost mi zase pomoci se dostat blíž k nalezení klidu pro mou duši. Jak už jsem vám včera říkal, nebyl jsem za svého života dobrý člověk, dělal jsem zlé skutky a nekalé činy, aby na to lidé nepřišli, proto jsem, jak se říká, kalil vodu. A teď od vás potřebuji pomoc s vyčištěním vody. Budete muset přijít na to, jak vodu vyčistit. Často jsem svými špatnými skutky mezi lidmi rozdmýchal plamínek nenávisti vůči mé osobě. Vaším úkolem bude plamen nenásilně uhasit. Potěší mě, když o mně napíšete

krátký příběh. Včera se vám děti podařilo mou duši dostat z pravěku. Díky tomu jsem tu dnes s vámi, abych mohl s vámi pokračovat dál i zítra, potřebuji se dostat ven z muzea. Pevně věřím, že i tento úkol se vám podaří vyřešit.

Prohlídka expozice mineralogie

Cíl: seznámit děti se základními minerály, rozvoj kladného vztahu ke skupinovým aktivitám, vyluštit křížovku

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti, určitě jste někdy na procházce našly nějaký pěkný kamínek. My se teď půjdeme podívat na krásně barevné kameny a minerály, které máme taky u nás v muzeu a jak říkal rytíř Friduš, pokusíte se přijít na to, jak vyčistit vodu.

Časová náročnost: 40 minut

Pomůcky: tužka, pracovní list⁶

Popis: Vedoucí zavede děti do expozice mineralogie, děti se rozdělí do tří skupin, každá skupina dostane pracovní list a tužku. Na pracovním listě budou mít předepsané otázky: Který minerál, zbarvený do žluta se vám nejvíc líbí? Který minerál zbarvený do červena se vám nejvíc líbí? Který minerál zbarvený do modra se vám nejvíc líbí? Který minerál zbarvený do zelena se vám nejvíc líbí? Který minerál zbarvený do černa se vám nejvíc líbí? Který minerál zbarvený do bíla se vám nejvíc líbí. Děti do pracovního listu napíší názvy minerálů, které se jim líbí, zároveň budou hledat minerály, které jsou na pracovním listě vyobrazeny. Každý minerál z pracovního listu bude umístěn ve vitríně, která bude označena písmenem, to děti napíší do okýnka na pracovním listě. Až budou děti hotové, přečtou minerály z pracovního listu, které se jim líbily, muzejní pedagožka jim ke každému z přečtených minerálů poví nějakou zajímavost. Na závěr přečtou vyluštěnou tajenku, která zní: písek.

Písek čistí vodu

Cíl: pochopit proces filtrace, formou pokusu děti zjistí, že písek čistí vodu,

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti, určitě jste si někdy hrály na pískovišti, z písku jste stavěly hrady, bábovičky. My si teď ukážeme, co ještě písek dovede. Jestli jste dobře vyluštily Fridušovu hádanku, měl by nám písek pomoci vyčistit vodu, tak se dáme do práce.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: 2 plastové láhve – jedna naplněná vodou s hlínou, trychtýř, štěrk, písek

Popis: Vedoucí děti rozdělí do skupinek po třech. Každá skupina si vezme plastovou láhev, venku do láhve nasype trochu hlíny, zalije vodou a protřepe, aby se hlína ve vodě rozpustila. Děti si přichystají prázdnou láhev s trychtýřem. Do trychtýře nasypou štěrk a na štěrk písek. Potom přes připravený trychtýř prolíjí vodu s bahnem. Děti sledují, jak do sklenice teče čistá voda. (Rajnošková, Kříž, 2015)

⁶ Viz. Příloha č. 6: Pracovní list k prohlídce mineralogie

Vejce v láhvi

Cíl: ukázat dětem, co dokáže tlak vzduchu s pevnou hmotou, radost z provedeního pokusu

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti, od té doby, co už není Friduš uvězněný v pravěku, pořád něco jí. Teď nám začal chodit na uvařená vajíčka natvrdo, aby nám je všechny nesnědl, potřebujeme je před Fridušem schovat. Už jste někdy viděly, že by se vajíčka dokázaly schovat? Sami to nezvládnou, proto jim pomůžeme.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: oloupaná vařená vajíčka, sklenice s hrdlem, kterým vejce samo nepropadne např.: od kečupu, papír, zápalky nebo zapařovač

Popis: Vedoucí rozdělí děti do skupinek, každá skupinka dostane pomůcky. Děti si do láhve hodí kousky smotaného papíru, za dohledu a pomoci vedoucích v láhvi papír zapálí zápalkou nebo zapařovačem. Vajíčko natvrdo položí na hrdlo láhve a budou sledovat, co se bude dít. Chvilí potom, co přestane oheň v láhvi hořet, začne vajíčko díky podtlaku zalézat do sklenice, v závěru do sklenice propadne celé. (Sochorová Vokáčová, 2021)

Při aktivitě je potřeba dbát zvýšené bezpečnosti. Vedoucí upozorní děti na riziko opálení a vysvětlí dětem jak bezpečně pracovat se zápalkami.

Svíčka pod sklenicí

Cíl: pochopit, že oheň bez kyslíku nehoří, radost z provedeního pokusu,

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti, vyzkoušíte si další pokus, tentokrát se svíčkou. Pokusíte splnit další z Fridušův úkolů, uhasit oheň.

Časová náročnost: 20 minut

Pomůcky: hluboký talíř, voda, potravinové barvivo, čajová svíčka, zavařovací sklenice, zapařovač

Popis: Vedoucí rozdělí děti do tří skupin, každá skupina dostane pomůcky a vedoucí dětem vysvětlí, co budou dělat. Děti nalijí do talíře vodu, kterou pro lepší znázornění obarví potravinářským barvivem. Čajovou svíčku, za dozoru vedoucího, zapálí zapařovačem a položí doprostřed talíře. Vedoucí jim vysvětlí, že plamen svíčky hoří na vzduchu, k tomu aby oheň hořel, potřebuje kyslík. Co se stane, když přikryjeme svíčku sklenicí? To si teď děti vyzkouší. Vezmou zavařovací sklenici a přikryjí s ní svíčku. Po chvilce plamen svíčky zhasne a do sklenice začne stoupat voda z talíře. Vedoucí dětem vysvětlí, že oheň hoří pouze, když má dostatek kyslíku. Ve sklenici se kyslík přeměnil na oxid uhličitý, proto plamínek svíčky zhasl. Děti si všimnou, že do sklenice se natlačila obarvená voda. Vedoucí jim vysvětlí, že tam vodu natlačil okolní vzduch, který má vyšší tlak, než plyny uvnitř sklenice. (Rojko, Mandíková, Drozd)

Při aktivitě je potřeba dbát zvýšené bezpečnosti. Vedoucí děti upozorní na riziko opálení a vysvětlí dětem, jak se zapálenou svíčkou bezpečně pracovat.

Závody kostek ledu

Cíl: zjistit, které kostka ledu se dřív rozpustí a proč, radost z pokusu

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti, už jste někdy viděly závodit kostky ledu? Myslím, že Friduš takový závod také ještě neviděl. Teď se na jeden takový závod podíváte a až se setkáte s Fridušem, můžete mu o závodu ledových kostek říct.

Časová náročnost: 20 minut

Pomůcky: dvě sklenice, voda, sůl, lžice, předem vyrobené kostky ledu s potravinářským barvivem.

Popis: Vedoucí děti rozdělí do skupinek, každá skupinka dostane dvě sklenice, do kterých si nalijí vodu stejné teploty. Do jedné sklenice přidají čtyři lžice soli a do každé ze sklenic hodí obarvenou kostku ledu. Teď budou děti pozorovat, co se bude dít, která kostka ledu se rozpustí dřív? Ta v osolené vodě, nebo ve vodě čisté? Děti zjistí, že kostka ledu v čisté vodě se rozpustí rychleji než led ve vodě slané. Mohou pozorovat, že ve slané vodě se rozpuštěná obarvená voda drží na povrchu, kdežto v čisté vodě obarvená voda klesá ke dnu. Voda, kterou děti osolily, má větší hustotu než čistá voda. Kostka ledu v osolené vodě je obklopena studenou vodou, tudíž je ve chladnějším prostředí než kostka v čisté vodě, kde studená voda z kostky padá ke dnu. (Böhm, 2011)

Prohlídka expozice entomologie

Cíl: Představit dětem různé druhy hmyzu. Děti si zapamatují vývoj motýla a vyluští křížovku.

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti, určitě jste venku viděly nějaké broučky nebo motýly. Dokonce znáte i pohádky kde vystupují broučci. My tady v muzeu máme brouky a motýly z celého světa, teď se na ně všichni půjdeme podívat a co byste řekly tomu, kdybychom na prohlídku přizvali i Friduše? Dobře, zkusíme na něho všichni zavolat, třeba za námi přijde.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: pracovní list⁷, tužka

Popis: Friduš přijde za dětmi, poděkuje jim, že ho přizvaly na prohlídku: „Rád se s vámi na krásné motýly a broučky podívám. Chci vám říct, že po prohlídce si zahrajete jednu hru, ke které budete potřebovat květiny, které se tady v muzeu někde ztratily. Já vím, že pro vás děti nebude žádný problém květiny najít. Když si teď pozorně prohlédnete motýly a brouky, určitě přijdete na to, kde květiny hledat. Vedoucí rozdělí děti do skupinek po třech, každá skupinka dostane pracovní list, na kterém jsou obrázky brouků a motýlů. U každého obrázku je prázdné okýnko, do kterého děti napíšou určité písmenko. Úkolem skupinky bude najít každého brouka a motýla z pracovního listu v expozici entomologie. Vitríny s exponáty budou označeny písmeny. Děti do okýnka v pracovním listě napíšou písmeno vitríny, ve které se hledaný hmyz nachází. Až budou všechnu skupinky hotové, přečtou, jaká tajenka jim vyšla. Správně vyluštěná

⁷ Viz Příloha č. 7: Pracovní list k prohlídce entomologie

tajenka zní: hledej mamuta. Vedoucí se děti zeptá, jestli si vzpomenu, kde včera mamuta viděly? Mamut jim hlídá pomůcky k další hře, kterou budou hrát. Děti si půjdou k mamutovi vyzvednout papírové květy, které budou potřebovat v příští hře.

Škatule, škatule, motýlci

Cíl: rozvoj hrubé motoriky, rychlosti a pozornosti, radost z pohybu a ze hry

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti, jste moc šikovné, podařilo se vám najít květiny a teď si můžete zahrát hru, o které se zmiňoval Friduš. Vzpomínáte si na všechny ty krásné motýly, které jsme viděli? My vás na chvíli v takové motýlky začarujeme.

Časová náročnost: 20 minut

Pomůcky: CD přehrávač, papírové květy

Popis: Po celé ploše zámeckého nádvoří vedoucí rozmístí papírové květy. Květin bude o jednu méně, než je dětí. Vedoucí dětem objasní pravidla hry. Z CD přehrávače dětem pustí písničku Tvůj barevný motýl. V tu chvíli se z dětí stanou motýlci a začnou létat z květiny na květinu. Vedoucí zastaví písničku a každý motýlek si musí najít kytičku. To z dětí, na které kytička nezbyla, vypadává ze hry. Vedoucí jednu z kytek odebere a znovu pustí hudbu. Hra pokračuje tak dlouho, dokud nezůstane jen jedno dítě. Podle zájmu dětí se může hra zopakovat ještě jednou. (Rajnošková, Kříž, 2015)

Za špatného počasí se aktivita uskuteční v zastřešených vstupních prostorech zámku.

Relaxace – motýl

Cíl: zklidnění mysli, rozvoj fantazie, zapamatovat si cyklus vývoje motýla

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti, před chvílí jste byly pilní motýlci, kteří létají z květu na květ a motýlky ještě na chvíli zůstanete. Vyzkoušíte si všechny fáze, než se z vajíčka stane krásný motýl.

Časová náročnost: 15 minut

Pomůcky: CD přehrávač s relaxační hudbou

Popis: Vedoucí pustí relaxační hudbu a vyzve děti, ať se posadí, zavřou oči a poslouchají. Vedoucí začne dětem vyprávět motýlí příběh. Je krásný teplý den, sluníčko krásně hřeje, všude bzučí včelky a zpívají ptáci. Kolem stromu poletuje nádherně zbarvený motýl, hledá ten největší list. Až ho najde, posadí se na něj a naklade malá kulatá vajíčka. Můžete se smotat do klubíčka jako ta vajíčka. Vajíčka jsou přilepená na listu a čekají, až nadejde jejich čas. Začal pofukovat větřík, listy se ve větru pohupují a s nimi se pohupují i motýlí vajíčka. Vajíčko se začíná měnit a najednou se z vajíčka vylíhne maličká housenka, která má hlad. Housenka se protáhne, rozhlédne se a vydá se za potravou. Listí stromů je pro housenku lákavá, tak se s chutí zakousne do šťavnatého lístku. Když se housenka dosyta nají, odpočívá, vyhřívá se na sluníčku a spí. Po probuzení se pustí znovu do jídla. Pomaličku začíná růst a z malé housenky je najednou velká sametová housenka, která už nemá hlad. Pomaličku leze po stromě, hledá si klidné a bezpečné místo, na kterém si chce odpočinout. Už ho našla. Housenka kolem sebe začne tvořit ochrannou schránku, celá se zakuklí. Vypadá jako suchý list. Tak si visí na stromě a sluníčko k ní posílá své teplé paprsky, aby ji hřály. Housenka

se začíná uvnitř kukly rozpouštět a pomaličku se její rozpuštěné tělíčko začíná měnit v tělo motýla. Tělo housenky se už celé přeměnilo v motýla. Kukla začíná pomaličku pukat. Nejdříve motýl vztáhne z kukly jedno křídlo, potom druhé a ještě chvíli počká, než vyleze celý ven. Motýlek je už z kukly celý venku, křídla má ještě mokrá, proto je roztáhne a nechá osušit na sluníčku. Sluníčko motýlka krásně hřeje a jeho křídla září všemi možnými barvami. Motýlí křídla jsou už úplně suchá. Motýlek s nimi začne mávat, nejdříve pomaličku vyzkouší jedno mávnutí, pak druhá a už letí. Letí modrou oblohou z květu na květ a raduje se z krásné přírody, kterou kolem sebe vidí. Teď pomaličku otevřete oči, protáhněte se a zamávejte křídly jako motýlci.

Motýl z papíru

Cíl: rozvoj jemné motoriky, radost z hotového výrobku

Organizační forma: individuální

Motivace: Milé děti, už jste viděly různé motýly, na motýlky jste si i hrály, ale ještě jste si žádného nevyrobily. Teď se pustíme do práce, vyrobíte pro rodiče nebo babičku motýlka.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: barevný papír, nůžky, lepidlo, kružítko, tužka, provázek

Popis: Děti si na barevný papír předkreslí tvar květiny, kterou vystříhnou. Pomocí kružítko namalují na barevný papír dva kruhy, ty také vystříhnou. Z kruhů poskládají „harmoniku.“ Poskládané kruhy v půlce přehnou, svážou provázkem a roztáhnou motýlovy křídla do požadovaného tvaru. Rub motýla potřou lepidlem a přilepí na vystřiženou kytku. Výrobek je hotový. (Kottkeová, Hübersová-Keminková, 1998)

Stará škola

Cíl: seznámit děti jak to vypadalo ve třídách dříve i s pomůckami, které se používaly

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti, víte, jak to vypadalo dříve ve školách? Třeba v takové třídě před sto lety? Zajdeme se do takové staré třídy podívat. A vy můžete ve třídě napsat příběh o Fridušovi.

Časová náročnost: 45 minut

Pomůcky: tužka, papír

Popis: Vedoucí zavede děti do starého kabinetu, kde si děti ve vitrínách prohlédnou učební pomůcky. Uvidí staré globusy, modely částí lidského těla, různé mapy, model parního stroje a mnoho dalšího. Děti budou mít prostor si vše prohlédnout i položit otázky. Nahlédnou do staré školní třídy, kde uvidí originální nábytek a pomůcky. Děti na stolech uvidí břidlicové tabulky. Vedoucí jim vysvětlí, že dříve děti neměly sešity, učily se psát na břidlicové tabulky pomocí kamínků nebo rydla, popsaná tabulka se smazala hadříkem a opakovaně se na ni mohlo psát. Vedoucí vezme děti na prohlídku školní třídy z 50. let 20. století. Děti si prohlédnou dobové počítadlo, didaktické obrazy Živá abeceda, mohou nahlédnout do tehdejších učebnic. Prohlídka bude pokračovat ve druhém patře prohlídkou třídy z 1. republiky. Vedoucí upozorní děti na obraz T. G. Masaryka a řekne dětem, že to byl první prezident Československé republiky. Vedoucí se může dětí zeptat, jestli ví kdo je současným prezidentem. Vedoucí nechá děti

prohlédnout lavice, vysvětlí jim co to je kalamář a jak se používal. Ve vitrínách si děti prohlédnou pomůcky k výuce. Vedoucí se u modelu plic dětí zeptá, jestli vědí, jaký orgán to je. Vedoucí vyzve děti, aby se posadily do lavic, dá dětem do dvojice tužku a papír, na kterém bude napsáno pět slov, které děti použijí do Fridušova příběhu. Kůň, hrad, les, zlato, tma. Děti budou mít za úkol, vymyslet krátký příběh o Fridušovi. Příběhy, které děti napíšou, předají Fridušovi, pokud budou chtít, mohou je Fridušovi i přečíst.

Štafetová opičí dráha

Cíl: rozvoj hrubé i jemné motoriky, radost z pohybu, spolupráce

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti, trošku si protáhnou těla, projdete si opičí dráhu a tím se pokusíte vytáhnout Friduše ven z muzea.

Časová náročnost: 35 minut

Pomůcky: štafeta v podobě Friduše⁸, lano, provaz, kuželky, dva listy papíru, krabice s vyřezaným otvorem, míček, švihadlo, kostky, pytel, puzzle z dvanácti dílků, židle, podložky.

Popis: Vedoucí dětem připraví v muzeu opičí dráhu, která bude mít patnáct stanovišť. První dítě dostane do ruky štafetu v podobě Friduše, projde prvním stanovištěm, na konci stanoviště štafetu nechá a bude pokračovat na stanoviště další. Druhé dítě projde prvním stanovištěm, na konci stanoviště si vezme štafetu, s kterou projde druhé stanoviště, na konci druhého stanoviště štafetu nechá pro další dítě. Tak se postupně štafeta dostane až na konec posledního stanoviště, které bude venku před muzeem. Tím, že děti projdou všechna stanoviště se štafetou v podobě Friduše, pomohou Fridušovi opustit muzeum.

První stanoviště: slalom z kuželek, dítě musí mezi kuželkami proběhnout.

Druhé stanoviště: dítě se musí trefit míčkem do krabice, ve které je vyřezaný otvor.

Třetí stanoviště: natažené tři provázky v různých výškách, dítě je musí podlézt.

Čtvrté stanoviště: skoky přes švihadlo, dítě musí desetkrát přeskočit snožmo přes švihadlo.

Páté stanoviště: na zemi budou nakreslené obrysy nohou, některé směřují špičkou dopředu, špičkou dozadu, do boku. Děti podle návodu úsek proskáčí.

Šesté stanoviště: na přichystané podložce budou děti válet sudy.

Sedmé stanoviště: děti úsek projdou pozpátku na čtyřech „na raka“

Osmé stanoviště: z přichystaných kostek postaví děti komín.

Deváté stanoviště: děti dostanou dva listy papíru, stanoviště mohou přejít pouze stoupanutím na list papíru.

Desáté stanoviště: děti musí složit puzzle z dvanácti dílků

Jedenácté stanoviště: na připravené podložce udělají děti kotrmelec

Dvanácté stanoviště: na stanovišti bude pět židlí, děti stanoviště proběhnou a na každou židli se musí posadit.

Trinácté stanoviště: na zemi bude nakreslený „panák“, přes něho musí děti přeskakat.

⁸ Viz příloha č. 8: Štafeta Friduš

Čtrnácté stanoviště: na zemi bude položené různě zkroucené lano, po kterém děti projdou.

Patnácté stanoviště: děti na daném úseku budou skákat v pytli

3.2 Aktivity v ornitologické stanici Ornis

Hlavním cílem středečních aktivit je vytvořit u dětí kladný vztah k přírodě. Děti se naučí poznávat základní ptáky na území ČR. Vyzkouší si, jak jednoduše vyrobit ptačí krmítko. Osvojí si, jak se správně chovat v přírodě. Při zadaných aktivitách budou rozvíjet svou fantazii, představivost a splní další úkoly z Fridušova pernamentu. Naučí se, že práce ve skupinách je o domluvě a kompromisu.

3.2.1 Středa

Děti s vedoucími přijdou do ornitologické stanice, kde se jim hned při příchodu za zvuků tajemné hudby zjeví Friduš: „Milé děti, hned v úvodu vám chci poděkovat, že jste včera vyčistily vodu, uhasily oheň a pomohly mi s opuštěním muzea. Díky vám se pomaličku blížím k nalezení klidu, po kterém tolik toužím. Dnes po vás potřebuji, abyste se seznámily s některými ptáčky a postaraly se o ně, zajistily jim potravu a vyrobily kamarády. Jak určitě víte, v přírodě žijí i tajemné bytosti a abych odčinil své krutosti, které jsem napáchal, žádám vás o pomoc i pro ně. Skřítci potřebují postavit nové domečky, ale sami to nezvládnou. Budu moc rád, když se jim pokusíte pomoci. Na závěr vás poprosím o splnění toho nejdůležitějšího úkolu. Potřebuji povolení k návratu na hrad Helfštýn. Bude záležet pouze na vás, jestli pro mě propustku získáte.

Seznámení s ptáky žijícími na našem území

Cíl: Seznámit děti s ptáky žijícími na našem území. Děti si zapamatují základní informace o některých našich ptácích. Posílí smyslové vnímání – sluch. Děti dokáží poznat několik hlasů ptáků.

Organizační forma: hromadná

Motivace: Milé děti, hned na začátku splníte dnešní první Fridušův úkol. Dozvíte se něco o našich ptáčcích, ptáčky si i prohlédnete a uslyšíte, jak který ptáček umí zpívat.

Časová náročnost: 45 minut

Pomůcky: vycpaní ptáci, cd přehrávač

Popis: Aktivita se odvíjí ve stálé expozici Ptáci ČR. Vedoucí si s dětmi začne povídat o ptácích. Vyzve děti, aby jí sdělily, co všechno o ptácích ví a jaké ptáky znají. Poté si děti prohlédnou exponáty vystavených ptáků. Vedoucí vybere nejznámější pták, s těmi děti seznámí a zároveň ke každému z ptáků pustí dětem z cd přehrávače ptačí hlas. Sojka obecná – na našem území obývá jehličnaté lesy. Lidé ji označují za „lesní stráž“, protože je velmi bystrá, celému lesu oznámí svým hlasitým zpěvem, že se na lesním území pohybuje nevíтанý návštěvník. Dokáže napodobovat hlasy jiných ptáků.

Sojka je pestře zbarvená, má rudošedý trup oddělený od černého ocasu čistě bílým peřím. Když se sojka rozčílí, svá černobílá pírka na hlavě vztyčuje v chocholku. Na svých černobíle zbarvených křídlech má skupinku krásných, modře, bíle, černě pruhovaných pírek. Sojka si buduje hnízdo pouze v lese většinou na vysokém, hustém smrku. Samička na jaře snáší 5 až 7 vajíček, ty potom zahřívá, dokud se nevyklubou mlád'ata, ty po dvaceti dnech vylétají z hnízda. Sojka nepatří mezi stěhovavé ptáky, přes zimu se živí žaludy, v teplých měsících převládá masitá strava, ve které vede hmyz.

Straka obecná – žije v otevřené krajině se střídajícími se lesíky. Má dlouhý stupňovitý ocas, břicho, lopatky a vnitřní stranu křídel má bílou, zbytek je černý. Straka je chápavá, je považována za inteligentního ptáka, je ale plachá, při nebezpečí odlétá s varovným pokřikem „ček-ček-ček.“ Straka působí škody v ostatních hnízdech, je to lupič, který svým zobákem napadá vše živé. Hnízdo si staví už koncem března v listnatých stromech nebo trnitém houští. Samička snáší 5 až 8 vajíček. Rodiče s mlád'aty se kolem hnízda zdržují až do příštího jara, kdy se straky rozdělují do párů.

Datel černý – žije v jehličnatých, smíšených i listnatých lesích. Datel je celý černý jen na hlavě má sytě červenou čepičku. Častěji ho můžeme slyšet než vidět. Jeho bubnování do suchých větví se často rozléhá lesem. Živí se mravenci i tučnými larvami, které se schovávají pod kůrou stromů. Zobákem klepou na dřevo a podle rezonance dřeva dokáží zjistit, kde přesně se larva ukrývá. Umí velmi dobře šplhat po kmeni stromů. Hnízdo si datel vytesává vysoko nad zemí v dutině stromu. Mívá 4 až 5 mlád'at.

Vlaštovka obecná – žije v blízkosti lidských obydlí, hnízda si staví z hlíny, lepí je pod krovy, na stěny domů, uvnitř stájí. Vlaštovka snáší vajíčka dvakrát ročně. Má dlouhý vidlicovitě vykrojený ocas a úzká křídla. Vlaštovka má černý hřbet, bílé břicho, na čele i pod krkem má rudohnědou skvrnku. Vlaštovka je velmi dobrý letec, skoro celý den pobývá ve vzduchu, kde za letu chytá hmyz. Vlaštovka během léta stihne nachytat až milion much a broučků. Je tažným ptákem, odlétá od nás v září a vrací se koncem března.

Orel skalní – je mohutný a velmi silný dravec s hnědočerným peřím. Sídli v párech v horách a je zákonem chráněný. Hnízdo si staví pod převislou skalou, samička klade pouze dvě vejce, o mlád'ata se stará tři měsíce. Létají s roztaženými křídly bez jakékoliv námahy, pokud spatří kořist, křídla skládají k tělu a vrhají se střemhlav k zemi. Dokáží ulovit lišku, zajíce i jehně. Svou kořist si odnáší v mohutných drápech.

Labuť velká – je vodním ptákem, má dlouhý krk, husté sněhobílé peří, které je chrání před chladnou vodou. Svým černo oranžovým zobákem uštípuje rostliny a procvachtává bahno při lovu drobných živočichů. Má krátké nohy, proto se nedokáže po zemi rychle pohybovat. Mezi prsty má plovací blánu, je dobrým plavcem. Labuť je statný pták, dosahuje hmotnosti až 20 kilo. Křídla při letu vydávají daleko slyšitelný svištivý zvuk. Hnízdo si staví v hustém rákosí na kraji břehu nebo na malých ostrůvcích uprostřed jezer. Samice snáší 5 až 7 vajec, samec je výborným strážcem, který dokáže zahnat na útěk i větší tvory, kteří se k hnízdu přiblíží. Labuť se živí drobnými živočichy a rostliny, které najde na něm vod. Na zimu odlétá do teplých krajin.

Sova pálená – je symbolem moudrosti, i když ve skutečnosti bystrá není. Sova vede noční způsob života. Svými ostrými a zahnutými drápy loví myši a hraboše. Na lov

se vydává v noci. Díky svému jemnému peří léta naprosto neslyšně, to jí umožňuje překvapení své kořisti. Má velmi dobře vyvinutý zrak a sluch.

Hrdlička zahradní – má jednobarevné peří hnědošedé, na hřbetě trochu tmavší, na krku má úzký černý proužek. Zdržuje se v blízkosti lidí v zahradách, městských parcích, na dvorech, hřbitovech i návších. Hrdlička se velmi rychle množí, vejce snáší až 5 krát do roka.

Kukačka obecná – v srpnu a září odlétá do teplých krajín, v dubnu se k nám vrací. Má šedý hřbet, ocas tmavý bíle skvrnitý, břišní stranu má skoro bílou s vlnkovitými tmavými proužky. Její zpěv známe jako kukání, které vydává pouze samec. Živí se housenkami brouky i jiným hmyzem. Hnízdo si nikdy nestaví a vajíčka klade do cizích hnízd.

Čáp bílý – je přes metr velký pták, v rozpětí křídel měří přes dva metry. Hnízdí na komínech, střeších, sloupech elektrického vedení, vyskytuje se v blízkosti lidí. Do teplých krajín odlétá koncem srpna a koncem března se vrací na své staré hnízdo, které opravuje. Živí se žáby a hraboši. Jeho dlouhému červenému zobáku neunikne ani krtek, užovka nebo hmyz.

Špaček obecný – špaččí peří je zelené, modré nebo purpurové, závisí to na odrazu slunečních paprsků. Jeho peří je kropenaté, vypadá jako poseté bílými perličkami. Ze žlutě zbarveného zobáčku vydává štěbetavé a skřípavé tóny. Za teplem odlétají v září, k nám se vrací v březnu, většinou hnízdí v budce, kterou najdou v zahradách nebo parcích. Živí se živočichy i rostlinami. Dokáží pohubit velké množství škůdců, ale naopak škodí pěstitelům v sadech a vinicích, kde ozobávají ovoce.

Skřivan polní – oznamuje svou zvonivou písničkou, že jaro už je přede dveřmi. Křivan k nám přilétá už v půlce února. Skřivan si vybírá otevřenou krajinu, jako jsou pole a louky, v lese se s ním nesetkáme. Skřivani se často mezi sebou bijí o místo k hnízdění. Často si staví hnízdo na zemi v nízkém porostu. Skřivan bez přerušení zpívá až tři minuty. Jeho peří na hřbetě je šedohnědé s tmavými skvrnkami, spodek těla má bělavý, lehce stříkaný. Jeho potravu tvoří hmyz i semena rostlin. V říjnu nebo listopadu odlétá na jih.

Vrabc domácí – vrabc hnízdí v blízkosti lidí, pod střechami, na půdách, v dutinách stromů nebo v budkách. Je považován za škůdce pro své plýtvání jídlem, vrabc rozhází sedmkrát více zrn, než spotřebuje. Hřbet vrabce má hnědé peří, s šedými skvrnkami, bílou skvrnu má u krku, břicho má šedé barvy. Žije u nás po celý rok.

Sýkora koňadra – můžeme ji vidět v zahradách, parcích, lesích i na horách. Hnízdí v dutinách stromů, ale i skulinách zdí, pařezech. Peří na hlavě má černé, tváře bílé. Na hřbetu má mechově zelené peří, které na křídlech přehází do modrošedé barvy. Živí se hmyzem a semeny.

Kos černý – s kosem se můžeme setkat v lese i ve městě. Peří má černé, zobáček je žlutý. Kosa můžeme rozdělit na kosa lesního a městského. Lesní kos je poměrně plachý, na rozdíl od kosa městského, který bývá drzý. Živí se hmyzem a drobnými plody. (Bouchner, 1989)

Děti budou mít čas, si všechny exponáty prohlédnout. Dostanou prostor i pro případné otázky.

Ptačí doplňovačka

Cíl: Obohacení dosavadních vědomostí, zpětná vazba - které ptáky děti poznají.

Organizační forma: skupinová

Motivace: Uděláte si ptačí kvíz, při kterém předvedete Fridušovi, zda dokážete některé z ptáčků poznat. Jestli se vám úkol vydaří, dostane Friduš díky vám další razítko na pergamen.

Časová náročnost: 10 minut

Pomůcky: obrázky ptáků, kartičky s názvy ptáků, kartičky s krátkými popisy ptáků.

Popis: Vedoucí rozdělí děti do tří skupinek. Každá skupina dostane obálku, ve které budou tři obrázky ptáků, tři názvy ptáků a devět krátkých popisků. Děti budou mít za úkol přiřadit ke každému obrázku správný název ptáka a informace o něm.

V první obálce bude sojka obecná, vrabec domácí a čáp bílý. Na kartičkách budou věty: Plýtvá jídlem, většinu zrní rozhází. Hnízdí na komínech. Je považován za škůdce. Hnízdí v blízkosti lidí. Je označována za lesní stráž. Dokáže napodobit zpěv jiných ptáků. Na zimu odlétá za teplem. Velký pták, bývá přes metr vysoký. Žije v jehličnatých lesech,

Druhá obálka bude obsahovat obrázky vlaštovky obecné, labutě velké a kukačky obecné. Na kartičkách budou věty: Klade vejíčka do cizích hnízd. Je to vodní pták. Má dlouhý ocas ve tvaru vidličky. Má dlouhý krk. Vydává zvuk „kuku.“ Může vážit až dvacet kilo. Na zimu odlétá za teplem. Černobílý pták s červenou skvrnou pod krkem. Nestaví hnízdo.

Ve třetí obálce budou obrázky orla skalního, datla černého a straky obecné. Obálka bude obsahovat věty: Je to dravec. Peří má bíločerné. Černý pták s červenou čepičkou. Sídlí v horách. Je inteligentní, ale plachá. Zobákem klepe na dřevo stromů. Ulovenou kořist si odnáší v drápech. Žije převážně v lesích. Je to lupič.

Výroba krmítka pro ptáky

Cíl: naučit se z běžného materiálu vyrobit krmítko pro ptáky, radost z hotového výrobku, který přinese užitek ptákům

Organizační forma: skupinová

Motivace: Milé děti, už jste se seznámily s ptáky, kteří u nás žijí. My teď ptáčkům pomůžeme s hledáním potravy a vyrobíme pro ně krmítko, tím pomůžeme i Fridušovi s dobrým skutkem.

Časová náročnost: 15 minut

Pomůcky: rulička od toaletního papíru, hovězí tuk, provázek, semínka

Popis: Ruličku papíru potřete hovězím tukem a vyválíte ji v semínkách, které jsme si připravili. Nejlepší je slunečnice, proso, mák, lněné semínko. Poté ruličkou protáhněte provázek a ruličku se semínky pověste na strom. (Danišová, 2021)

Hádej, kdo jsem

Cíl: poznat podle indicií, o které zvíře se jedná, upevnit kladné vztahy ve skupině a naučit se pomáhat si navzájem

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti představte si, že jste v kouzelné zahradě, ve které jsme se všichni proměnili v nějaké zvíře. Naším úkolem bude poznat, kdo se v jaké zvířátko proměnil.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: kartičky s popisem zvířat

Popis hry: Každé dítě dostane kartičku s textem, na které bude popsáno jedno zvíře. Každé dítě postupně přečte indicie ostatním dětem, které budou hádat, o jaké zvíře se jedná.

1. Jsem hmyz, mám polokulovitý tvar těla, červené krovky s černými tečkami. (slunéčko sedmitečné)
2. Jsem savec, mám čtyři nohy, kožich, čumák, ocas. Jsem dobrý hlídač a kamarád. Bydlím v boudě. (pes)
3. Jsem masožravý pták, lovím za tmy, jsem noční živočich. Mám načechrané peří, zahnutý zobák, velké oči. Říká se o mě, že jsem chytrá, mám dobrý zrak i sluch. (sova)
4. Jsem savec, mám čtyři nohy, ocas. Jsem čistotná, o svou srst pečuji. Bydlím v blízkosti lidí, chytám myšky. (kočka)
5. Jím hmyz, mám osm nohou, osm očí. Žiji v nejrůznějším prostředí i u vás doma. Chytám hmyz do sítě, kterou si sám utkám. (pavouk)
6. Mám čtyři nohy, dýchám a piji pomocí kůže. Mám zelenou barvu, žiji ve vodě i na souši. Jazyk vystřeluji a s jeho pomocí chytám hmyz. Umím plavat a kladu vajíčka do vody. (žába)
7. Mám čtyři nohy, dvě oči, jsem hmyzožravec. Přes zimu spím, mám bodliny. Žiji na okrajích lesa, parcích, zahradách. (ježek)
8. Přes zimu odlétám do teplých krajín. Jsem bíločerný a mám červený zobák. Mám dlouhé nohy a dlouhý krk, klapu zobákem, hnízím na vyvýšeném místě, třeba na komíně. (čáp)
9. Jsem hmyz, najdeš mě na celém světě. Nejdříve žiji jako housenka, pak se zakuklím, až se vylihnou, mám dva páry křídel, která jsou krásně zbarvená. (motýl)
10. Jsem lichokopytník, býval jsem využíván pro zemědělské práce, nyní sloužím k rekreační jízdě a sportu. Mám čtyři nohy, nozdry a hřívu. (kůň)
11. Mám dvě nohy, dvě křídla, ale nelétám. Mám ráda zrní, chodím brzy spát a snáším vajíčka. (slepice)
12. Jsem létavý hmyz, sbírám pyl z květin, z kterého vyrábím med. Žiji v úle. (včela)
13. Mám čtyři nohy, jsem zvíře k užitku, mám kožíšek bílé barvy, z kterého se vyrábí vlna. (ovce)
14. Jsem čtyřnohá malá šelma s rezavým kožíškem, žiju v lese. Říká se o mně, že jsem lstivá a vychytralá. (liška)
15. Jsem sudokopytník žijící v lese. Pyšním se parohy, mám hnědou srst. (jelen)

Ptačí siluety

Cíl: rozvoj jemné motoriky, snaha o vystižení skutečnosti, radost z hotového výrobku

Organizační forma: individuální

Motivace: Děti, už jste se seznámily s našimi ptáky, vyrobily jste pro ně krmítka a určitě si vzpomínáte, že vás Friduš požádal o vyrobení ptačích kamarádů, Vy mu přání splníte, ptačí kamarády vyrobíte a získáte za ně do pergamenu razítko.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: karton, tužky, nůžky, štětce, tempery, lepidlo, kolíček na prádlo

Popis hry: Vedoucí dětem rozdá pomůcky, děti dostanou předem vystřižené siluety ptáků z kartonu. Starší děti si siluety mohou vystříhnout sami. Děti barvami vymalují kartony, budou se snažit o skutečné vystižení barev u konkrétních ptáků. Po zaschnutí barev nalepí na zadní stranu kartonu kolíček na prádlo. Poté své ptáčky připnou v parku na keře. (Rajnošková, Kříž, 2015)

Souboj veverek

Cíl: pohybový rozvoj, rozvoj zdravé soutěživosti, ochránit své území, uloupit co nejvíce šišek

Organizační forma: hromadná

Motivace: Milé děti, určitě jste už někdy viděly veverky a všimly jste si, jak jsou rychlé a jak rychle běhají. I Friduš na svém hradě obklopeném lesem viděl mnoho veverek. Cílem každé veverky je nasbírat si, co nejvíce oříšků a šišek. Děti, vy si teď na takové veverky zahrajete.

Časová náročnost: 25 minut

Pomůcky: šišky, klubko vlny na označení území

Popis hry: Vedoucí v parku označí vlnou území veverek, ve kterém po zemi rozhází šišky. Děti rozdělí na dva týmy veverek. Jeden tým bude v označeném území bránit své zásoby a druhý tým veverek se budou vetřelci, kteří se snaží z území uloupit co nejvíce šišek. Vetřelci budou z různých stran vbíhat do ohraničeného území, kde mohou vzít vždy jen jednu šišku a vynést ji ven. Obránci se snaží lupiče chytit, když se jim to povede, veverka lupič musí šišku položit zpět na zem, vrátit se za označené území a potom může znovu pokračovat ve svém lupu. Hru zopakujeme ještě jednou, týmy si vymění své role. (Rajnošková, Kříž, 2015)

Za špatného počasí si děti hru zahrají v budově Ornis stanice.

Šaty pro strom

Cíl: rozvoj fantazie a tvořivosti, naučit se domluvit v kolektivu

Organizační forma: skupinová

Motivace: Všude kolem nás je plno krásných stromů. Vy teď Fridušovi uděláte radost, obléknete stromy do šatů, ať jsou ještě krásnější.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: přírodniny, listy, větvičky, kameny

Popis hry: Vedoucí děti rozdělí do tří skupin. Každé skupince přidělí jeden strom a vysvětlí, co budou děti dělat. Děti si představí, že v místě, kde kmen vyrůstá ze země, má strom krk. Strom potřebuje obléct do šatů a s tím mu děti pomohou. Na zemi kolem stromu budou vytvářet šaty. K tomu jim poslouží listy, větvičky stromů, kameny a jiné přírodniny. Vše je na dětské fantazii. (Rajnošková, Kříž, 2015)

Za špatného počasí se děti přesunou do zastřešené části budovy, kde si zahrají náhradní hru Stromové pexeso.

Stromové pexeso

Cíl: radost ze hry a pohybu, rozvoj spolupráce, složit kartičky stromu v ročním koloběhu.

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti, všichni víte, jak vypadají stromy v každém ročním období. Na jaře kvetou, v létě plodí ovoce, na podzim zbarví listí a v zimě jsou bez listí. Co myslíte, ví to i Friduš? Nezapomněl na to, jak se stromy přes rok mění? Vy mu to teď připomenete, roční koloběh stromu poskládáte a ještě si u toho zaběháte.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: na polovinu rozstříhané obrázky stromů

Popis: Doprostřed místnosti na zem se umístí rozstříhané obrázky stromů, budou otočeny lícem dolů, aby nebylo na první pohled zřejmé, jaký strom na obrázku je. Stromy na obrázcích budou vyobrazeny ve čtyřech ročních obdobích.

Vedoucí rozdělí děti do tří skupin, z každé skupiny vyběhne jedno dítě, uprostřed místnosti si vezme část obrázku a běží ke svému týmu. Z týmu vybíhá druhý hráč pro další obrázek. Skupinka z rozpůlených obrázků složí celý obrázek stromu. Pokud má skupina část obrázku, který nepotřebuje, vrátí ho zpět doprostřed místnosti. Hra končí, když má každá skupina kompletní čtyři obrázky stromu z každého ročního období.

Postav domeček pro skřítku

Cíl: rozvoj fantazie, rozvoj jemné motoriky, dohodnout se na práci ve skupině

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti, už jste oblékly stromy do krásných šatů a teď na vás čeká další úkol, s kterým od vás potřebují skřítky pomoc, splněním tohoto úkolu pomůžete i rytíři Fridušovi.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: dopis od skřítky, přírodniny

Popis: Vedoucí rozdělí děti do skupinek. Řekne dětem, že skřítky pro každou skupinu napsali dopis, ve kterém je prosí o postavení domečku. Ale úkol není tak úplně jednoduchý, protože každý skřítek v dopise projevil přání, co by na svém domečku chtěl mít. Pokyny děti najdou v dopise.

Milé děti,

Máme velkou radost, že jste přišly k nám do přírody. Je tu krásně, všude rostou stromy, květiny a keře. V trávě a na stromech najdete několik druhů brouků. Všude poletují ptáci, kteří nás těší svým zpěvem. My skřítkové tu tady máme moc rádi. Minulý týden si s námi příroda trochu pohrála, velká bouřka a silný vítr nám poničil naše domečky. Co myslíte děti, zvládnete nám postavit nové? Nechám na vás, jaký domeček mi postavíte. Jediné přání, které mám je mít na domečku komín.

Už se na nový domeček moc těším. Váš skřítek Přírodnicek.

Ve druhém dopise bude skřítek chtít u domečku zahrádku. Ve třetím dopise si bude přát velké okno.

Děti už vědí, co je jejich úkolem, Vedoucí dětem vysvětlí, že na stavbu domečku mohou použít vše so najdou, větvičky, kamínky, kůru, listí, mech, šišky.

Bylinky v naší zahrádce

Cíl: seznámení se základními bylinkami, smyslová aktivizace

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti, jaképak znáte bylinky? Pěstujete doma nějaké vy nebo třeba vaše babička? Náš rytíř Friduš měl bylinky rád, vařil si z nich čaj. Dneska si stejně jako Friduš i vy bylinkový čaj uvaříte a ochutnáte.

Časová náročnost: 40 minut

Pomůcky: bylinky, rychlovarná konvice, voda, hrníčky, cukr, lžičky

Popis: Vedoucí vezme děti k bylinkové zahrádce. Bude se děti ptát: Jaké znají bylinky? Jestli ví, k čemu jsou bylinky dobré a na co se dají použít. Vedoucí dětem ukáže základní bylinky, ke každé bylině řekne dětem zajímavost.

Bazalka pravá je bylinka, která se přidává do polévek, do těstovin, k rybám. Odvarem bazalky se mohou omývat těžce se hojící rány.

Heřmánek pravý je téměř univerzální lék na všechny nemoci. Dezinfikuje, zabíjí mnoho druhů bakterií. Z heřmánku se vaří čaje, které dobře působí na dětský organismus.

Určitě všichni znáte kopřivu, která každého z vás už někdy popálila. Kopřiva je plevel, ale také prospěšná bylina. Z mladé kopřivy si můžete udělat jarní salátek nebo ji ovařit jako špenát. Čistí krev, pomáhá při onemocnění kůže.

Libeček lékařský se přidává do polévek a omáček, může se přidat i do salátu. Říká se mu rostlinné maggi. Pomáhá léčit nemoci srdíčka.

Majoránka zahradní je oblíbené koření, používá se do polévek, gulášů, bramboráků. Má uklidňující účinky. Říká se o ní, že léčí bolesti z nešťastné lásky.

Máta peprná patří mezi nejpoužívanější léčivé rostlinky. Obsahuje mentol, proto navozuje pocit chladu. Často se z ní vaří čaje.

Meduňka lékařská má příjemnou citronovou vůni a chuť je podobná medu. Uklidňuje mysl, snižuje napětí. Po čaji z meduňky se vám bude lépe spát.

Saturejka zahradní je oblíbené koření, které se přidává k masům. Odedávna se ze saturejky vaří nápoj lásky. (Dugaz, 2004)

Děti budou mít možnost bylinky očichat a na závěr si děti budou moci, pod dohledem vedoucích, uvařit z bylinek čaj.

Šifrovaná cesta

Cíl: orientace a pohyb v přírodě, rozvoj pozornosti, kombinační schopnosti, rozvoj týmové spolupráce

Organizační forma: hromadná

Motivace: Milé děti, jste posílené dobrým bylinkovým čajem, teď nastala ta vhodná chvíle, abyste obstaraly Fridušovi povolení k návratu na hrad Helfštýn.

Časová náročnost: 45 minut

Pomůcky: očíslované kartičky s obrázky, provázek, tužka, papír s předepsanými čísly od 1. Až po 28., tabulka se zašifrovaným písmem⁹

Popis hry: Děti se vydají na předem připravenou trasu po parku Michalově. Vedoucí celou trasu označili šipkami, po cestě na stromy a keře rozvěsili 28 očíslovaných kartiček s obrázky. Děti na označené trase budou očíslované kartičky s obrázky hledat a na připravený papír si překreslí ke každému číslu příslušný obrázek, který po cestě najdou. Až najdou všech 28 obrázků, dojdou na konec trasy, který bude označen obálkou. V těchto místech bude schovaná tabulka se zašifrovanými písmeny. Děti pomocí tabulky dopíší k obrázkům na svém papíře písmena. Šifra, kterou děti s pomocí tabulky vylustí je: Fridušova propustka na Helfštýn. Tím zajistí Fridušovi návrat na Helfštýn.

Za špatného počasí budou děti kartičky se symboly hledat v zastřešených prostorách ornitologické stanice.

Relaxace v přírodě – stromy

Cíl: zklidnění mysli, rozvoj fantazie, zapamatovat si roční koloběh v životě stromu

Organizační forma: hromadná

Motivace: Představte si, že jste v kouzelné zahradě, všichni se na chvíli přeměníme ve stromy a vyzkoušíme si jaké to je být stromem.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: kniha od Cornella s relaxačním textem

Popis hry: Vedoucí vyzve děti, ať se rozestoupí pod stromem, zavřou oči a poslouchají. Poté začne dětem číst příběh stromu: Pro život na zemi jsou stromy velmi důležité, vytvářejí polovinu kyslíku na naší planetě, který je nezbytný pro život. Drží pohromadě půdu a brání jejímu vymílání. Poskytují útočiště i potravu velkému množství živočichů. V létě stromy svým stínem ochlazují okolí a v zimě ho zase ohřívají. Podněcují v nás představy krásy, ušlechtilosti, síly a důstojnosti. Se zavřenýma očima si představte, jak jdete listnatým lesem plným vysokých stromů. V tom se před vámi uprostřed lesa objeví paseka. Zastavte se, otočte tvář ke slunci a vnímejte, že se začínáte proměňovat v jeden ze vzrostlých stromů v tomto lese. Postavte se s nohama mírně rozkročenýma a představte si, že vám z boku vyrůstá hlavní kořen. Pociťujete, jak vám prochází stehny, kolena až do kotníků a míří skrze chodidla do země. Projde měkkou vrstvou hlíny a směruje ještě hlouběji do jílovité půdy. Nechte ho růst dál a dál, až bude asi deset metrů dlouhý. Teď začněte do všech směrů vysílat vedlejší kořeny, které vedou těsně pod povrchem země. Zkuste se jemně zakývat dopředu a dozadu. Vnímejte, jak jste pevně zakotveni v zemi.

V duchu si prohlédněte svůj silný kmen a uvědomte si, jak jste kulatí a velcí. Je vaše kůra hladká nebo hrubá? Je tmavá nebo světlá? Sledujte svůj kmen směrem nahoru, až dojdete k místu, kde začínají nejsilnější větve. Všimněte si, jak se dále rozvětvují na menší a menší větvičky a natahují se k obloze. Teď je léto, dny jsou dlouhé, slunce krásně hřeje. Vašimi větvemi se sem tam prohání vánek. Kořeny vás drží stále pevně v zemi. Nasávejte do sebe energii ze slunečních paprsků. Pošlete ji do listů a s pomocí

⁹ Viz. Příloha č. 9: Zašifrované písmo

slunečního svitu, vzduchu a vody, kterou jste vytáhli ze země, vyrábějete živiny. Z hloubi země posbírejte pomocí drobných kořenů vodu. Vytáhněte ze země vláhu a pošlete ji vzhůru, ať se vám rozleje do listů. Blíží se podzim, sluneční svit slábne a dny se zkracují. Proces vytváření živin se postupně zastaví. Míza v listech a vysychá a ochlazuje se. Všimněte si, že vaše listy mění barvu. Jsou zlatě, žlutě a rudě zbarvené. Nechte listy opadat a uložte se ke spánku. Chystáte se na nadcházející zimu. Chcete se před zimou ochránit. Obloha potemněla a nad obzorem se objevily bouřkové mraky. Do horních větví se vám začíná opírat vítr. Ve velkých kapkách na vás dopadá déšť a bičuje vaše holé větve s posledními zbývajícími lístky. Celým lesem zmítá prudký vítr a servává se stromů listy. Ty pokrývají zem. Strhává se bouře a vy máte větve úplně promáčené. Zkuste se zaposlouchat, jak kapky dopadají z jedné větve na druhou, níž a níž až nakonec skončí na zemi a vsáknou se dolů. Zima ještě neskončila. Poryvy větru vám zmítají s větvemi, které do sebe prudce narážejí a švihají. Kymácíte se jako loď na rozbouřeném moři sem a tam. Před vyvrácením vás chrání hlavní kořen zapuštěný hluboko do země a postranní kořeny. Konečně začíná bouře polevovat, vítr slábne. Les je po dlouhé době zase klidný a tichý. Větve máte téměř holé a zem je poseta nejrůznějšími barvami. Z větví se oddělují poslední lístky a pomalu se snášejí na zem. Poklesne teplota a začíná padat sníh. Vnímejte, jak se vám vrší na větvích. Z lesa zmizelo vše živé. Většina ptáků odletěla na jih. Savci buď spí, nebo odešly do teplejších údolí. Ve vašich drobných pupenech se však už ukrývají listy a květy na příští rok. Pozorujte, jak čekají na konci větví, chráněné před zimním chladem a vlhkem. Tyhle pupeny představují váš nový život pro nadcházející rok. Sedněte si do dřepu, klekněte si a stulte se do klubička. Jste teď drobný pupen, z něhož za čas vyroste list. Dny jsou stále delší a teplejší. Začíná se oteplovat, v kořenech se probouzí míza a stoupá výš, rozlije se do větví a vstoupí do pupenů. Začněte se pomalu rozvíjet jako drobný, křehký, zelený, jarní lístek. Postupně se otevíráte slunci, takže se do vás vlévá jeho hřejivé světlo plné energie. Vnímejte, jak vás slunce naplňuje silou a živinami a jak díky tomu rostete a zelenáte se. Nyní se opět staňte celým stromem. Vnímejte, jak kořeny vrůstají ještě hlouběji do země. Vnímejte, jak se vám prodlužují koncečky větví. Jaro je čas obnovy a i vám se vrací síla. Tak jako se obnovujete vy, navrací se do lesa i živočichové a rostliny. Na větve vám sedají ptáci. Natáhněte jednu z větví a nechte na ni dosednout sýkorku. Okolo vašeho kmene se pase vysoká zvěř. Z půdy kolem vás vyrážejí divoké květiny. Všechna zvířata jsou na vás závislá při hledání potravy a úkrytu, získávají od vás pocit bezpečí. Roztáhněte větve, abyste zvířátka ochránily. Teď pomaličku otevřete oči a staňte se zase dětmi. (Cornell, 1989)

Za špatného počasí lze aktivitu zrealizovat v uzavřených prostorech ornitologické stanice.

Zvuky přírody

Cíl: soustředění, vnímání zvuků přírody

Organizační forma: individuální, poté hromadná

Motivace: Děti, teď se ponoříte do zvuků přírody. Když budete potichu a soustředíte se, zjistíte, kolik zvuků kolem vás příroda vydává.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: papír a tužka

Popis hry: Každý dostanete tužku a papír, rozmístíte se po okolí a pozorně budete zapisovat vše, co uslyšíte. Vítr v korunách stromů, cvrlikání ptáků, bzúčení včel... Máte na to spoustu času, tak poslouchejte, co vám příroda chce říct. Potom se všichni sejdeme a budeme si povídat o tom, co jste slyšely.

V případě špatného počasí lze aktivitu provést i ve vnitřních prostorech ornitologické stanice. Dětem vedoucí pustí zvuky přírody z CD přehrávače.

3.3 Aktivity na hradě Helfštýn

Hlavním cílem je představit dětem hrad Helfštýn a zatraktivnit dobrodružství přenocováním přímo v hradních prostorech. Za špatného počasí se naplánované aktivity přesunou do zastřešených prostorů hradu. První den se s celým hradem seznámí, vyrobí si vlajky a lucerničky. Hry jsou zaměřené na zdokonalování postřehu a spolupráce.

V pátek se děti seznámí s jednou z pověstí Helfštýnského hradu a zahrají si trojici her, které budou tematicky k pověsti uzpůsobeny. Nebude chybět hledání pokladu podle tajné mapy. Děti splní i poslední úkoly, které vedou k Fridušově záchraně. Poslední čas bude ponechán pro zpětnou vazbu k celému příměstskému táboru.

3.3.1 Čtvrtek

Děti přijedou na hrad, kde se ubytují. Hned potom se dětem zjeví rytíř Fryduš, poděkuje dětem za vykonanou práci a přivítá je na hradě Helfštýně, kterým děti osobně provede.

Prohlídka hradu

Cíl: Seznámení se s prostředím, s historií a pověstmi hradu, rozvoj kulturního citění

Organizační forma: hromadná

Motivace: Děti konečně jsme došli na hrad, teď se vydáme na průzkum hradu, celý si ho půjdeme prohlédnout.

Časová náročnost: 60 minut

Pomůcky: žádné

Popis: Prohlídka začne na druhém nádvoří, kde jsou bývalé konírny, strážnice, bašta se zabudovaným vodojemem. Po celém hradním areálu jsou vystavena umělecká díla kovářů, která si děti zblízka prohlédnou. Po levé straně děti uvidí husitský příkop. Děti s Fridušem a vedoucími projdou kolem bývalého dělového mostu a třetí bránou se dostanou na třetí nádvoří. Hned vpravo se podívají do zbytku Kostkovy věže. Budou postupovat ke čtvrté bráně a následně na čtvrté nádvoří, na kterém jsou kovářny, pekárny. Největším lákadlem čtvrtého nádvoří je husitská věž, které je krásně opravená. Friduš a vedoucí se půjdou na věž s dětmi podívat. Dětem se naskytne úchvatný výhled do okolí. Po sestupu z věže se vydají poslední pátou bránou do palácového dvora. Trasu zakončí prohlídkou sklepení. „Teď jste si děti prohlédly celý hrad, je zapotřebí, aby

všichni kolemjdoucí pocestní věděli, že hrad patří nám, proto vyrobíte vlajky, které kolem hradu vyvěsíte. Já sám jsem nesmírně rád, že jsem opět doma na svém hradě, za to samozřejmě vděčím vám děti, ale za ty dlouhé roky, co jsem zde nebyl, nemohu některá místa na hradě najít, bude děti na vás, abyste mi s tím pomohly. V noci na hrad padne tma a je potřeba zajistit světlo, abychom se na hradě a jeho temných zákoutích neztratili. Hrad Helfštýn musel často odolávat útokům vetřelců, vy se musíte postarat o ochranu hradu před útočníky a také dopadnout loupežníka. Na závěr dne dokážete svou odvahu a chrabré srdce tím, že projdete stezkou, na které vyřešíte úkoly. Teď se s vámi rozloučím a vy se děti můžete pustit do práce.

Výroba vlajek

Cíl: rozvoj jemné motoriky, rozvoj fantazie a estetického cítění, označit své území

Organizační forma: individuální

Motivace: Děti, už jsme si prohlédly hrad, na kterém nějakou dobu budeme pobývat. Friduš nám dal úkol vyrobit a rozvěsit vlajky, aby všichni návštěvníci věděli, že hrad teď patří nám. Každý si namaluje svou vlaječku, která bude nějakým způsobem vystihovat Helfštýn. Záleží čistě na vás, jak si vlajku pomalujete.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: tvrdá papír, vodové barvy, štětce, kelímek na vodu, děrovačky, provázek, nůžky

Popis: Děti dostanou tvrdý papír, vodové barvy, štětce, kelímky s vodou a nůžky. Z papíru si vystříhnou trojúhelník nebo ho mohou ponechat celý, podle toho, co se komu jak líbí. Poté si každé dítě papír pomaluje jako vlajku podle své fantazie. Po zaschnutí proděraví vlajku děrovačkou a s vedoucí navlečou všechny vlajky na provaz, který zavěsí na viditelné místo, aby bylo jasné, že hrad patří dětem.

Podle foto najdi skutečnost

Cíl: rozvoj postřehu, radost ze hry, nácvik orientace v prostředí

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti, teď se na chvíli stanete detektivy a pomůžete Fridušovi najít části a zákoutí hradu, která on sám najít nemůže.

Časová náročnost: 45 minut

Pomůcky: obálka s fotografiemi, tužka, papír

Popis: Vedoucí předem nafotí zajímavé části hradu, věžičku, okno, část kovové plastiky, část stromu, kování u vrat, kousek mostu, kousek příkopu, část brány. Fotky nachystají do obálek pro tři družstva. Děti rozdělí do skupinek, každá skupina dostane obálku s fotkami, které budou očíslované. Skupinka se podle fotografií bude snažit najít vyfocené místo. Pokud se jim to podaří, na papír napíše číslo fotografie a napíše, kde se místo nachází. Až budou děti hotové, vrátí se k vedoucímu, ten výsledky vyhodnotí. (Rajnošková, Kříž, 2015)

Výroba luceren

Cíl: rozvoj jemné motoriky, rozvoj fantazie

Organizační forma: individuální

Motivace: Děti, vyrobíte si lucerničky, kterými pomůžete Fridušovi k osvětlení hradu. Lucerničky vám budou večer svítit na cestu.

Časová náročnost: 35 minut

Pomůcky: zavařovací sklenice, akrylové barvy, štětec, čajová svíčka

Popis: Každé dítě dostane Zavařovací sklenici, kterou pomaluje akrylovými barvami. Vzory a barevné zpracování se ponechá čistě na fantazii dětí. Mohou na sklenice namalovat květiny, zvířata, hrad, auta, cokoliv, co je dětem blízké. Vedoucí dětem řekne, že si vyrábějí lucerničky, které budou potřebovat večer, aby dětem svítily na cestu.

Stráž

Cíl: rozvoj hrubé motoriky, zdokonalení postřehu, rozvoj taktiky a důvtipu, radost ze hry

Organizační forma: hromadná

Motivace: Před dávnými časy bylo na Helfštýně vojsko, které bránilo hrad před vetřelci. Vojenská stráž dávala pozor, aby se k hradu nepřiblížil žádný útočník. Teď si na vojenskou stráž a dobyvatele hradu zahrajete.

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky: žádné

Popis: Vedoucí vybere jedno z dětí, které bude představovat stráž. Stráž si stoupne na vyvýšené místo a pomaličku se začne točit. Ostatní děti se ke strážnému snaží nepozorovaně dostat a dotknout se ho. Když strážný některé z dětí zahlédne v pohybu, zvolá jeho jméno a dítě se musí vrátit zpět na startovní místo. Děti, které zůstanou při pohledu strážce, stát jako sochy pokračují v přibližování. Vyhrává ten, kdo se strážného dotkne jako první. Hru opakujeme podle zájmu dětí. (Špiříková, Kačer, 2007)

Hra na detektiva

Cíl: naučit děti improvizaci, zdokonalit se v postřehu, rozvoj spolupráce

Organizační forma: Skupinová

Motivace: Představte si děti, že se na hrad dostal loupežník. Někteří lidé na hradě jej zahlédli a popsali detektivovy. Detektiv si všechny postřehy zapsal na lístečky, jenže vítr mu je rozfoukal. Pomůžete mu je najít?

Časová náročnost: 40 minut

Pomůcky: lístečky s pokyny

Popis: Vedoucí děti rozdělí na tři skupiny, každou skupinu zavede do jedné z místností na hradě, kde budou poschovávané lístečky s indiciemi. Každá skupina bude mít stejné indicie. Vedoucí dětem řekne, kolik lístečků je potřeba najít. Až děti lístečky najdou, vyberou si jednoho člena ze skupiny a podle indicií ho musí obléct tak, aby se co nejvíce podobal loupežníkovi. Na závěr se sejdou všechny tři skupiny a budou hodnotit, jak se jim úkol povedl. Indicie na lístcích: 1. Loupežník měl na sobě modré tričko. 2. Loupežník měl knír. 3. Loupežník držel v ruce hůl. 4. Loupežník měl tmavé vlasy. 5. Loupežník měl kolem krku šátek. 6. Loupežník nesl tašku. 7. Loupežník měl na pravé ruce prsten. 8. Loupežník měl rozvázanou tkaničku. 9. Loupežník měl na hlavě čepici. 10. Loupežník měl krátké kalhoty. (Špiříková, Kačer, 2007)

Cestou necestou za svítící lucernou

Cíl: Naučit děti spolupracovat při plnění úkolů, řešit úkoly, rozvoj logického myšlení, orientace v prostředí.

Organizační forma: Skupinová

Motivace: Děti, po obědě jste si namalovaly krásné lucerny, ty vám teď budou značit cestu, po které se vydáte.

Časová náročnost: 90 minut

Pomůcky: lucerničky, čajová svíčka, kartičky s úkoly

Popis: Vedoucí rozmístí po celé trase hradu svítící lucerny a u každé lucerny nechá obálku s úkolem. Děti rozdělí do tří skupin, v každé skupině bude i jeden z vedoucích, který půjde s dětmi. Skupinky budou ze startu vycházet postupně po deseti minutách, aby nešly hromadně. Každá skupina se zastaví u lucerničky, přečte si z kartičky úkol, který splní. Kartičku vrátí na své místo, aby mohla splnit úkol i skupinka, které přijde později. Hra končí, až všechny skupiny projdou vyznačenou trasu.

Úkoly na kartičkách

1. Seřadte zvířata od nejmenšího po největší. Kůň, slepice, ovečka, myš, potkán.
2. Vyjmenujte dvacet slov začínajících na písmeno j.
3. Udělejte patnáct dřepů.
4. Znáte zvířata žijící v lese? Vyjmenujte jich aspoň pět.
5. Vyberte si jednu písničku, ve které se zpívá o nějakém zvířátku. Tu si zazpívejte.
6. Na jaře, v létě i na podzim, můžeme v přírodě vidět kvést kytky. Vyjmenujte deset květin, které znáte.
7. Před námi je most, my se přes něj na druhou stranu můžeme dostat pouze jediným způsobem. Všichni si vedle sebe sedneme na zadek. Ten kdo sedí na konci řady, se postaví a sedne si na začátek řady. To budeme opakovat tak dlouho, dokud se nedostaneme na konec mostu.
8. Vymyslete rýmy k těmto slovům – kost, noc, seno, husa, kroupy, kocourek, svetr, mrak, kostel, sojka.
9. Představte si, že ztroskotáte na pustém ostrově. Zničehonic se objeví chobotnice, která vám může přičarovat osm věcí. Co za věci si budete přát, abyste pobyt na ostrově přežili a proč.
10. Šel zahradník do zahrady. Co všechno zahradník na zahrádce může dělat? Vyjmenujte šest druhů zeleniny a šest druhů ovoce.
11. Zkuste vyjmenovat co nejvíc věcí, které mohou mít červenou barvu.
12. V této obálce se nám rozsypala písmenka. Zkuste přijít na to, jaká slova se dají z těchto písmenek složit. S, T, O, P, A, R, N, M, K, V.
13. Znáte svoje tělo? Jestlipak víte, který orgán v těle pracuje jako pumpa? Který orgán nám umožňuje dýchání? Který orgán zpracovává potravu? Zkuste říct, co našemu tělu prospívá a co mu škodí?
14. Děti, abyste mohly pokračovat v cestě, musíte uhádnout pět hádanek.
Má hlavičku, jednu nožičku a spinká v lesíčku. Co je to?
Na zádech sto jehel nosí, vůbec s nimi nešije. Čtyřmi nožky dupat umí, do klubička se zašije. Kdo je to?

Za tmy chodí, ve dne vidět není. Někdy je kulatý jako míč, jindy ho sotva uvidíš. Co je to?

Je to v lese velký fešák, na hlavě si nosí věšák. Kdo je to?

Veverky je rády mají, na zimu je nasbírají. Jak je vezmou do drápků, rozlousknou jim skořápku. Co to je?

15. Tady nám zanechal dopis pan spisovatel, kterému občas vynechalo při psaní pero. Pokusíme se jeho příběh doplnit. Anička s maminkou šly na procházku do..... Byl krásný den, svítalo....., ale pofukoval..... Anička na louce viděla růst..... V dálce bylo slyšet..... Anička dostala hlad, vytáhla si z batůžku..... Po krátké přestávce se daly opět na cestu. Došly až..... Tam se jim moc líbilo, ale protože už bylo pozdě..... Doma si Anička vyčistila zoubky a.....

3.3.2 Pátek

Hned ráno přijde za dětmi Friduš: “Děti, už jsem velmi blízko k svému cíli. Cítím ve svých starých kostech, že se vám dnes podaří všechny úkoly dotáhnout do konce, mě tím osvobodit a sejmut z mé duše trest. Už zbývá jen přenést černé vejce do bezpečí, posbírat mé poztráčené věci na čtvrtém nádvoří a až nejdete můj poklad, najdu já věčný klid.

Pohádková hra

Cíl: rozvoj představivosti, improvizace,

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti jste na krásném pohádkovém hradě, proto si teď některé pohádky připomenete.

Časová náročnost: 60 minut

Pomůcky: papíry, fixy, kartičky s názvy pohádek.

Popis: Vedoucí děti rozdělí do dvou skupin. Každá skupina má k dispozici stůl, papíry a fixy. Jeden vedoucí má své stanoviště, kde bude mít pro děti nachystané kartičky s názvy pohádek. Na pokyn z každého týmu vyběhne jeden hráč, doběhne k vedoucímu, tam si vylosuje kartičku s názvem pohádky. Dobežne zpět ke svému týmu, dětem nic neřekne a pokusí se pohádku ztvárnit na papír. Ostatní děti hádají, o jakou pohádku se jedná. Když pohádku uhádnou, zvolený hráč vybíhá pro další kartičku. Pokud se stane, že si hráč vytáhne pohádku, kterou nezná, může si vytáhnout jinou kartičku. Hra končí po uhádnutí všech titulů nebo po vyčerpání časového limitu.

Názvy pohádek na kartičkách: Červená Karkulka, Popelka, O Budulínkovi, Perníková chaloupky, Krtek a kalhotky, Tom a Jerry, Hrnečku vař, Zlatovláska, Princezna se zlatou hvězdou na čele, Hledá se Nemo, Šípková Růženka, Sněhurka a sedm trpaslíků, Pinocchio, Mickey mouse, Malá mořská víla, Ledové království, Mašinka Tom, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Medvídek Pú. (Hilská, 2013)

Friduš a kohout

Cíl: Rozvoj hrubé motoriky, rozvoj týmové spolupráce, přesné předávání informací, rozvoj strategie, pobavit se. Mít radost z pohybu a ze hry.

Organizační forma: skupinová

Motivace: Děti k hradu Helfštýnu se váží různé pověsti. O jedné z nich vám povím. Jak už víte, kdysi dávno na Helfštýně bydlel loupeživý rytíř Friduš. Jeho poddaný našel na louce černé vajíčko, které si odnesl domů. Doma ho dal pod slepičku a čekal, co se z vajíčka vylíhne. Z vejce se vylíhl černý kohoutek. Poddaný se rozhodl, že kohoutka odnese do města na trh a prodá ho. Na lesní cestě ho přepadl Friduš a kohoutka mu sebral. Přijel s kohoutem na Helfštýn a vypustil ho na nádvoří. Zajímavé bylo, že kohout za Fridušem všude chodil jako pejsek. Když Friduš šel do sklepení počítat všechny zlaté a stříbrné mince, které nakradl, kohout šel s ním. Během okamžiku kohoutek sezobal všechny mince i drahé věci, vyběhl ze sklípku a zmizel. Friduš byl velmi rozlobený, vzal koně a kohoutka jel hledat, Kohoutka nikde nenašel a tak přišel o všechno své nakradené bohatství. (Krejčířová, 2012)

Časová náročnost: 120 minut

Pomůcky: 3 tenisové míčky obarvené na černo, 3 malé kroužky, provázek, krepový papír.

30 párů karet s obrázky velikosti A5, psací potřeby, velký papír formátu A2.

Popis: Hra první – vedoucí děti rozdělí do třech týmů. Vytyčí dětem trasu, které bude krepovým papírem rozdělena na tři části. Jasně bude vyznačený start a cíl. Každý tým dostane kroužek, na kterém bude navázáno pět provázků. Počet provázků závisí od počtu hráčů v týmu. Každé dítě uchopí jeden provázek, do kroužku vloží černý tenisový míček, který symbolizuje černé vajíčko. Společně se snaží vajíčko v kroužku přenést vyznačeno trasou. Pokud dětem vajíčko z kroužku spadne, vrací se zpátky k nejbližšímu krepovému papíru. Hra je u konce až všechny tři týmy donesou vajíčko do cíle.

Hra druhá – Jak už děti vědí, Friduš byl loupežník a svým poddaným sebral, co se mu zlíbilo. V druhé hře si děti zahrají na Friduše. Děti zůstanou rozdělené ve třech týmech. Vedoucí každému týmu dá velký papír a psací potřeby. Každý tým má svou základnu, z které budou děti vycházet do terénu. Hrací plocha bude jasně vymezená, v našem případě to bude čtvrté nádvoří. Vedoucí po nádvoří rozmístí 30 párů karet s obrázky, které budou představovat Fridušovu kořist. Obrázky budou otočeny tak, aby na ně nebylo vidět. Jeden člen z týmů zůstává na základně, zbytek týmů vybíhá na herní plochu. Děti na herní ploše spolu nesmí komunikovat, mohou se domlouvat pouze na základně. Každý hráč při jednom vyběhnutí, může otočit jen jednu kartu, prohlédne si obrázek, zapamatuje si ho, vrátí ho na své místo a vrací se na základnu. Svému spoluhráči řekne, co na kartě bylo a v kterém místě hracího pole se nachází. Pozici karty zaznačí na velký papír a s tím, co na kartě je. Jakmile se v týmu shodnou na tom, že vědí o dvou kartách se stejným obrázkem, zvolají pexeso a jeden hráč z týmu si pro dvojici běží. Hra končí vysbíráním kartiček, nebo uplynutím časového limitu. Obrázky na kartách: černý kohout, mince, slepice, jablka, hrušky, prsten, boty, kůň, prasátko, truhla, brnění, náušnice, ovečka, kabát, pes, kočka, vajíčka, lžice, meč, rukavice, zlato,

klobouk, husa, koza, drahokamy, kráva, svícen, náhrdelník z perel, kniha, poháry, (Hilská, 2013)

Hra třetí - vedoucí vezme děti na travnaté prostranství před hrad. Zvolí jedno dítě, které bude představovat loupežníka Friduše, jedno dítě, které bude hrát černého kohoutka. Ostatní děti budou loupežníkovy mince. Mince se rozmístí po prostranství a budou se snažit loupežníkovi utéct. Koho loupežník chytne, zůstane dřepět na místě. Chycenou minci může zachránit černý kohoutek, který k chycené minci doběhne, udělá u ní dva dřepy a mince může pokračovat v útěku. Kohoutek má na trávníku vyznačený domeček, ve kterém ho Friduš nemůže chytit. Pokud je chycen mimo domeček. Hra se zastaví, děti si mohou vyměnit role a hra může pokračovat. Hraje se podle zájmu dětí nebo do vypršení časového limitu. (Kalábová, 2016)

Hurá za pokladem

Cíl: pobavení, uvolnění, radost z nalezeného pokladu, odměnit děti

Organizační forma: Hromadná

Motivace: Děti, co by to byl za hrad, kdyby se tu neukrýval poklad. Jedna pověst říká, že se na hradě zjevuje velký černý pes. Lidé si povídají, že je to duch loupežníka Friduše, který se vrací a hledá svůj poklad. (Krejčířová, 2012)

Časová náročnost: 40 minut

Pomůcky: připravená mapa k pokladu, inkoust, štětec, obrázek černého psa, poklad v podobě sladkostí pro děti.

Popis: Děti od vedoucích dostanou mapu, na které na první pohled nebude nic vidět. Vysvětlí dětem, že je to tajná mapa, kterou jen tak někdo nepřečte. Vedoucí mapu připravili dopředu, trasu na mapě vyznačili a nakreslili zmizíkem. Vedoucí poradí dětem, že se jim tajná cesta na mapě zobrazí, když mapu potrou inkoustem. Než se děti vypraví podle mapy za pokladem, vedoucí dětem napoví ještě jednu indicii. Že jste na správné cestě a blízko svého pokladu, poznáte podle černého psa. Poklad bude ukrytý na třetím nádvoří hned vpravo za vstupní bránou v Kostkově věži. Před krabicí s pokladem bude obrázek černého psa. Ve chvíli, kdy děti najdou poklad, dostanou poslední razítko do Fridušina pergamenu, uslyší tajemnou hudbu a zjeví se Friduš: „Milé děti, dobrodružství je u konce. Děkuji vám za vaši dobrotu a ochotu mi pomáhat. Teď nastala chvíle, kdy konečně najdu svůj vytoužený odpočinek, musím se s vámi rozloučit, přeji vám všechno dobré, ať se vám v životě daří a občas si vzpomenete na Friduše.“ Opět zazní tajemná hudba a Friduš odchází.

Na závěr budou mít vedoucí pro děti připravené okruhy otázek¹⁰, s dětmi se posadí a navzájem zhodnotí celý příměstský tábor. Vedoucí dětem řeknou, že teď nastala chvíle se ohlédnout za celým týdnem, popovídat si a dobu strávenou společně zhodnotit. Vedoucí nechají děti, aby se vyjádřily, jaké mají dojmy zážitky, co se jim líbilo a naopak nelíbilo, jak byly s příměstským táborem a aktivitami spokojené. Vedoucím zpětná vazba pomůže, při zařazení aktivit v příštím ročníku příměstského

¹⁰ Viz příloha č. 10: Okruhy otázek - reflexe

tábora. Aktivita, které byly dětmi vyhodnocené jako méně oblíbené, mohou vedoucí vyřadit z programu nebo zapracovat na jejich zatraktivnění.

Na úplný závěr dostanou děti na připomínku tábora pamětní list ¹¹ a medaili.

¹¹ Viz příloha č. 11: Pamětní list

Závěr

Záměrem a cílem bakalářského projektu bylo vytvoření návrhu příměstského tábora pro Muzeum Komenského v Přerově. Cílovou skupinou jsou děti ve věku od 7 do 12 let z Přerova a blízkého okolí, které se prostřednictvím příměstského tábora podívají a blíže seznámí se zajímavými místy. Děti se budou pohybovat v muzeu, ornitologické stanici a na hradě Helfštýně, kde přespí. Nocování na hradě bude pro děti určitě atraktivním a netradičním zážitkem. Příměstský tábor dětem nabídne příjemné trávení volného času v době letních prázdnin. Aktivity a činnosti, které si děti v příměstském táboře vyzkouší, pro ně budou přínosem ve všech směrech.

Velkou snahou organizátorů je děti pobavit, zprostředkovat jim příjemné zážitky, které je budou dále rozvíjet a inspirovat. Věříme, že hry budou pro děti přínosné a zároveň se děti něco nového naučí. Pobyt na hradě a v muzeu u dětí rozvine kladný vztah k historii a kultuře, v ornitologické stanici zase k přírodě. Zajímavou postavou bude pro děti duše rytíře Friduše, které budou děti během tábora pomáhat a plnit úkoly. Na závěr děti najdou poklad v podobě sladkostí, který bude jejich odměnou a zároveň s nalezením pokladu osvobodí duši rytíře Friduše.

Projekt příměstského tábora se zrealizuje v letních prázdninách v roce 2022. Cenový rozpočet pro příměstský tábor, odpovídá cenám pro letošní rok 2021. V příštím roce před zrealizováním tábora, bude cenový rozpočet aktualizován. Budoucí předpoklad je takový, že se příměstský tábor bude realizovat opakovaně, činnosti a místa pobytu v dalších ročnících se budou měnit a přizpůsobovat dle reflexe dětí a postřehů vedoucích.

Literatura

- BOUCHNER, Miroslav. *Kapesní atlas ptáků*. 5. vydání. Praha: státní pedagogické nakladatelství. 1989. 251 s.
- BÖHN, Pavel. Závody kostek ledu. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2011. [cit. 5. 4. 2021]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/9287/ZAVODY-KOSTEK-LEDU.html/>
- CORNELL, Joseph, *Sharing Nature with Children II*. Dawn Publications. 1989. 168 s. ISBN 978-1883220877.
- DANIŠOVÁ, Justýna. Hostina pro ptáky. *Jdeteven!.cz* [online]. 2021. [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://jdeteven.cz/games/cz/hostina-pro-ptaky>
- DUGAS, Dionýz. *Zdravý život s babiččinými bylinkami*. Ostrava: Knižní expres. 2004. 255s. ISBN 80-7347-002-0.
- HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: Trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., Praha: Portál. 2011. 240s. ISBN 978-80-262-0030-7.
- HILSKÁ, Veronika, ed. *Zlatý fond her IV: Hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Praha: Portál. 2013.160s. ISBN 978-80-262-0336-0.
- HÝBL, František a kol. *Přerovské muzejnictví*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově. 2009. 239 s. ISBN 978-80-87190-02-9.
- KALÁBOVÁ, Naděžda. *Hry plné nápadů a fantazie: Do klubovny i do přírody*. Praha: Portál. 2016. 152s. ISBN 978-80-262-1005-4.
- Kdo to je? *Hranostaj.cz* [online]. 2006. [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.hranostaj.cz/hra311>
- KOTTKEOVÁ, Vilma, HÜBERSOVÁ-KEMINKOVÁ, Inge. *Výtvarné hříčky pro malé děti*. 2. vydání. Praha: Václav Svojtka. 1998. 127s. ISBN 80-7237-140-1
- KREJČÍŘOVÁ, Věra. *Pověsti a též trochu pravdy z hradu Hleřtýna*. Hukvaldy – Dobrá. 2012. 35s. ISBN 978-80-87712-27-6.
- LAPÁČEK, Jiří et al. *Hrad Helfštýn: strážce Moravské brány*. Přerov: Muzeum Komenského v Přerově. 2020. 255s. ISBN 978-80-87190-55-5.
- Přerovská zámek*. Přerov: Statutární město Přerov, 2010. 271s. ISBN 978-80-254-8815-7.
- RAJNOŠKOVÁ Marie, KŘÍŽ, Martin. *Rok v přírodě s mrňaty*. Brno: Lipka – ediční centrum, 2015. 61s. ISBN 978-80-87604-81-6.
- ROJKO, Milan, MANDÍKOVÁ, Dana, DROZD, Zdeněk. *Vzduch a jiné plyny: soubor námětů pro motivační pokusy v přírodě*. [online].[cit. 5. 4. 2021]. Dostupné z: https://kdf.mff.cuni.cz/ucitele/kurzprirodoveda/vzduch_def.pdf
- SOCHROVÁ VOKÁČOVÁ, Zuzana. Experiment vejce v láhvi. *Akademie věd České republiky* [online]. 2021. [cit. 10. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.avcr.cz/export/sites/avcr.cz/.content/galerie-souboru/pro-verejnost/Pokus_Vejce_v_lahvi.pdf
- SUHR, Antje. *100 zábavných pohybových her pro skupiny dětí od 3 do 10 let*. Praha: Portál. 2019. 119s. ISBN 978-80-262-1428-1.

ŠPIŘÍKOVÁ, Ivana a KAČER, Jan. *Příměstský tábor*. Brno: Mravenec. 2007. 44 s.
ISBN 978-80-86994-39-0.

TRTÍKOVÁ, Jana. *Nabídka školám ve školním roce 2020-2021*. Přerov: Muzeum
Komenského v Přerově. 2020. 25s.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Propagační leták

Příloha č. 2: Přihláška na příměstský tábor

Příloha č. 3: Čestné prohlášení o zdravotní způsobilosti dítěte

Příloha č. 4: Pověření k vyzvedávání dítěte z příměstského tábora

Příloha č. 5: Fridušův pergamen

Příloha č. 6: Pracovní list - mineralogie

Příloha č. 7: Pracovní list - entomologie

Příloha č. 8: Štafeta Friduš

Příloha č. 9: Tabulka se zašifrovaným písmem

Příloha č. 10: Okruhy otázek - reflexe

Příloha č. 11: Pamětní list

Muzeum Komenského v Přerově, p.o
Horní náměstí 7/7, Přerov I.-Město
750 02 Přerov

Příměstský tábor v muzeu Komenského v Přerově

**Vydejte se s námi do pravěku
i na středověký hrad, kde přespíte**

Pro děti od 7 do 12 let

TERMÍNY TURNUSŮ:

11. 7.–15. 7. 2022

8. 8.–12. 8. 2022

CENA: 1506,- Kč

Strava a pitný režim v ceně tábora

INFORMACE A PŘIHLÁŠKY

Mgr. Jana Trtíková

581 201 929

trtikova@prerovmuzeum.cz

www.prerovmuzeum.cz

Příloha č. 2: Přihláška na příměstský tábor

Muzeum Komenského v Přerově, p.o.
Horní náměstí 7/7, Přerov I-Město
750 02 Přerov

PŘIHLÁŠKA NA PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR

V TERMÍNU.....

Informace o účastníkovi

Jméno a příjmení.....

Datum narození.....

Bydliště.....

Informace o rodičích

Kontaktní osoby.....

Mobil.....

E-mail.....

Kontakt na hlavního vedoucího

Mgr. Jana Trtíková

Tel: 581 201 929

e-mail: trtikova@prerovmuzeum.cz

Datum..... Podpis zákonného zástupce.....

Příloha č. 3: Čestné prohlášení o zdravotní způsobilosti dítěte

Muzeum Komenského v Přerově, p.o.
Horní náměstí 7/7, Přerov I-Město
750 02 Přerov

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ O ZDRAVOTNÍ ZPŮSOBILOSTI DÍTĚTE

Jméno a příjmení dítěte.....

Bydliště.....

Datum narození.....

Kontaktní telefon na rodiče.....

Prohlašuji, že orgán ochrany veřejného zdraví ani ošetřující lékař nenařídil výše uvedenému dítěti, které je v mé péči, karanténní ani zvýšený zdravotnický dozor a že mi též není známo, že by v posledním týdnu přišlo dítě do styku s osobami, které onemocněly přenosnou nemocí.

Informace o zdravotním stavu dítěte (alergie, léky...)

.....
.....
.....
.....
.....

Zdravotní stav dítěte umožňuje účastnit se celého programu příměstského tábora.

V.....dne.....

Podpis rodičů

Příloha č. 4: Pověření k vyzvedávání dítěte z příměstského tábora

Muzeum Komenského v Přerově, p.o.
Horní náměstí 7/7, Přerov I-Město
750 02 Přerov

Pověření k vyzvedávání dítěte z příměstského tábora

Pověřuji osobu jménem.....

vztah pověřené osoby k dítěti.....

telefon pověřené osoby.....

k vyzvedávání mého dítěte jménem.....

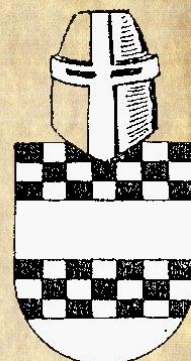
z příměstského tábora ve dnech.....

V.....dne.....

.....

Podpis rodičů

FRIDUŠŮV PERGAMEN

Úkoly k Fridušově záchraně:

1. úkol: Najít pergamen
2. úkol: Pomoci pravěkým lidem vyrobit nástroje
3. úkol: Pomoci pravěkým lidem ulovit mamuta
4. úkol: Postavit pravěkým lidem stan

Hurá! Friduš už není uvězněn v pravěku!

5. úkol: Vyluštit hádanku, jak vyčistit vodu
6. úkol: Vyčistit zakalenou vodu
7. úkol: Uhasit plamen

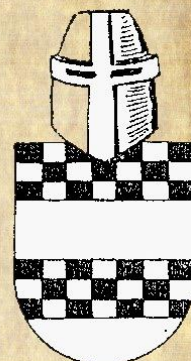
Friduš je velmi rád, že jste splnily v muzeu všechny úkoly.

Další úkoly vás čekají v ornitologické stanici.

8. úkol: Seznámit se s ptáky
9. úkol: Vyrobit krmítko pro ptáky
10. úkol: Pomoci skřítkům se stavbou domku

Friduš se těší na návrat na svůj hrad Heflštýn!

Splněno

Splněno

13. úkol: Pomoci skřítkům se stavbou domku

14. úkol: Získat propustku na Helfštýn

Friduš se těší na návrat na svůj hrad Helfštýn!

15. úkol: Vyrobit vlajky

16. úkol: Najít na hradě místa, na která Friduš zapomněl

17. úkol: Vyrobit lucerny

18. úkol: Ubránit hrad před vetřelci

19. úkol: Dopadnout na hradě loupežníka

20. úkol: Projít stezkou a splnit úkoly

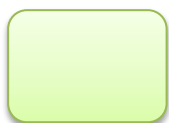
21. úkol: Donést černé vejce do bezpečí

22. úkol: Posbírat poztrácené věci

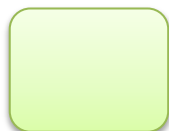
23. úkol: Najít poklad

Příloha č. 6: Pracovní list - mineralogie

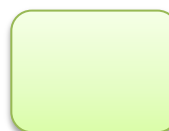
HEMATIT

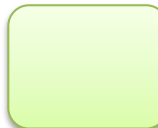
BORNIT

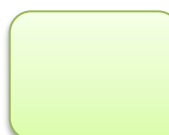
RADONIT

SÍRA

VLTAVÍN

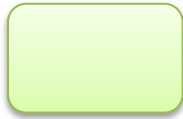

NAPIŠTE, KTERÝ MINERÁL SE VÁM NEJVÍC LÍBÍ V BARVĚ:

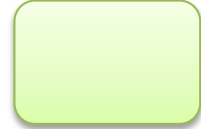
ŽLUTÉ	
ČERVENÉ	
MODRÉ	
ZELENÉ	
BÍLÉ	
ČERNÉ	

Příloha č. 7: Pracovní list - entomologie

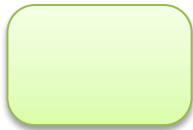
ROHÁČ OBECNÝ

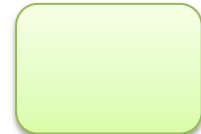
ZLATOHLÁVEK ZLATÝ

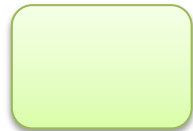
TESAŘÍK OBROVSKÝ

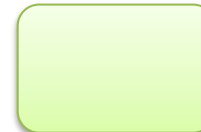
TESAŘÍK ALPSKÝ

TESAŘÍK PILUNA

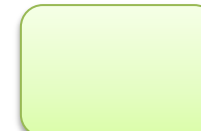
PERLEŤOVEC VELKÝ

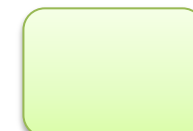
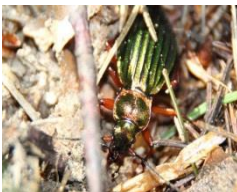
STŘEVLÍK KOŽITÝ

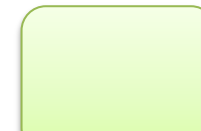
JASOŇ ČERVENOOKÝ

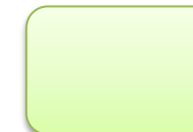
STŘEVLÍK ZLATOLESKLÝ

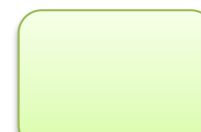
OTAKÁREK FENYKLOVÝ

CHROBÁK LESNÍ

OKÁČ PÝROVÝ

Příloha č. 8: Štafeta Friduš

Příloha č. 9: Zašifované písmo

T

F

V

U

D

R

P

I

O

S

Š

K

L

H

Ý

A

E

N

Příloha č. 10: Okruhy otázek – reflexe

1. Byly jste na třech místech, v muzeu, ornitologické stanici, na Helfštýně, na kterém místě se vám nejvíce líbilo?
2. Co vás nejvíce bavilo na Helfštýně?
3. Jaké hry se vám na Helfštýně nelíbily?
4. Bylo pro vás přespání na Helfštýně zajímavým zpestřením nebo byste raději spaly doma?
5. Co vás nejvíce bavilo v ornitologické stanici?
6. Jaké hry se vám v ornitologické stanici nelíbily?
7. Co vás nejvíce bavilo v muzeu?
8. Jaké hry se vám v muzeu nelíbily?
9. Strávili jsme spolu jeden týden, je to dostatečně dlouhá doba nebo byste byly radši za týdny dva?
10. Líbilo se vám, že jste si prošly tři místa nebo byste radši byly celý týden jen na místě jednom?
11. Kdybyste měly možnost, chtěly byste si tábor zopakovat?

Příloha č. 11: Pamětní list

Pamětní list
**Příměstský tábor v Muzeu
Komenského v Přerově**
11. 7.–15. 7. 2022

Pro: